

ÖLÜME BAĞLI TASARRUFLARIN İPTALİ DAVASINDA SÜRELER VE HÜKMÜN ANLAM BAKIMINDAN UYGULANMASI

Time Limits In Legal Action Of Annulment Of Testamentary Dispositions And The
Application Of The Meaning Of The Provision

Doç. Dr. Hasan PETEK*

ÖZET

4721 sayılı Medenî Kanunu 1.1.2002 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Bu Kanun'un 559. maddesinde, 743 sayılı önceki Medenî Kanun'un aynı konuyu düzenleyen 501. maddesinden farklı bir metin öngörülmüş ve ölüme bağlı tasarrufların iptali davasında önemli bir değişiklik yapılmıştır. Aradan on yıllık süre geçmesine rağmen, çok önemli sonuçları bulunan bu değişiklik kimsenin dikkatini çekmemiştir. Medenî Kanun'u hazırlayan komisyon, Kanun'u kabul eden Türkiye Büyük Millet Meclisi'ndeki milletvekilleri, Kanun'u inceleyerek bilimsel eserler ortaya koyan doktrin bu değişikliği fark etmemiştir. Bu durumda, bu hükmün ne şekilde uygulanması gerektiği sorunu ortaya çıkmaktadır: Madde, metnine uygun şekilde mi uygulanmalı; yoksa hükmün değiştirilmesi amacı bulunmadığından -metindeki değişikliğe rağmen- önceki hâline uygun şekilde mi uygulanmalıdır?

Son dönemlerde birçok kanun değiştirilmekte(yenilenmekte)dir. Bu kanunlarda da, çalışmamızda incelenen duruma benzer hâllerin ortaya çıkması mümkündür. Diğer kanunların da farkında olunmaksızın (istemeyerek) önceki şekilden farklı hükümlerle (metinlerle) kanunlaştığı durumlarda, çalışmamızda ulaştığımız sonuçlar kıyasen uygulanabilir. Buna göre, yeni maddenin metnine rağmen hükmün eskisi gibi (özüne uygun şekilde) uygulanması gerekir. Çünkü Medenî Kanun'un 1. maddesine göre, kanun sözü ve özünü birlikte uygulanır; Kanun'un özünü rağmen, sadece sözünü dikkate alarak uygulamak doğru değildir.

Anahtar Kelimeler: Ölüme bağlı tasarruf, iptal davası, hükmün uygulanması, yorum, boşluk.

ABSTRACT

Turkish Civil Code Law No. 4721 came into force on 1 January 2002. In the Article 559 of this Law, there is a text different from the Article 501 of the previous Turkish Civil Code Law No. 743 and a crucial modification has been made in terms of legal action of annulment of testamentary dispositions. Even though a decade has passed,

* Gediz Üniversitesi Hukuk Fakültesi Medenî Hukuk Anabilim Dalı Öğretim Üyesi

the modification and its important results have not attracted attention. The committee that prepared the Civil Code, the members of Turkish Grand National Assembly who approved the law and the doctrine that published scientific works analyzing the law appear not to have noticed this change. Consequently, this is an issue of how this provision should be applied. Should this Article be applied according to its text or in accordance with its previous form, despite the modification?

Recently, a large number of laws have been changed (renewed). These laws could face similar situations as those analyzed in our study. If they become law unconsciously (unintentionally) with different acts of law (texts) from what they used to be, the results that came through in this study might be applied analogically. As for that, in spite of the text of the new article, the provision of law must be applied according to its previous form (in accordance with its essence), since law is applied within its wording and essence due to the Article 1 of the Civil Code. It is not right to apply the law only in terms of its wording, neglecting its essence.

Keywords: testamentary disposition, action for annulment, application of a legal provision, interpretation, loophole.

GİRİŞ

22.11.2001 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde kabul edilip 8.12.2001 tarihli Resmî Gazete'de yayımlanarak 1.1.2002 tarihinde yürürlüğe giren 4721 sayılı Türk Medenî Kanunu'nun 559. maddesinin birinci fıkrasında, 743 sayılı önceki Medenî Kanun'un 501. maddesinin birinci fıkrasından farklı bir metin öngörülerek, ölüme bağlı tasarrufların iptali davasında önemli bir değişikliğe yol açılmıştır. Aradan geçen on yıllık sürede -incelediğimiz kaynaklar dikkate alındığında- kimsenin dikkatini çekmediğini tespit ettğimiz bu değişikliğin, çok önemli sonuçları bulunmaktadır. Kanunu hazırlayan komisyonun, Türkiye Büyük Millet Meclisi'ndeki milletvekillerinin, doktrinin dikkatinden kaçan bu değişikliğin gerçekten bilinçli bir irade eseri mi olduğu, yoksa hükmün değiştirilmesi amacı bulunmadığından -metindeki değişikliğe rağmen- önceki hâline uygun şekilde mi uygulanması gerektiği (hükmün ne şekilde uygulanacağı) çalışmamızda incelenecektir.

Özellikle son dönemlerde birçok kanunun değiştirildiği (yenilendiği) göz önünde bulundurulursa, diğer kanunlarda da benzer durumların karşımıza çıkabileceği, kanunların farkında olunmaksızın önceki şekilden farklı hükümlerle (metinlerle) kanunlaşabileceği, bu durumda hükmün ne şekilde uygulanması gerekeceği önemli bir sorun olarak çözüm bekleyebilir. Aşağıda yapacağımız tespit ve değerlendirmeler, diğer kanunlar bakımından da kıyasen uygulanabilir.

I. GENEL OLARAK İPTAL DAVASI

Medenî Kanunumuzun 557. maddesinde, şu sebeplerin bulunması durumunda bir ölüme bağlı tasarrufun iptali için dava açılabileceği belirtilmiştir¹: a) Tasarruf mirasbırakanın tasarruf ehliyeti bulunmadığı bir sırada yapılmışsa, b) Tasarruf yanılma, aldatma, korkutma veya zorlama sonucunda yapılmışsa², c) Tasarrufun içeriği, bağlandığı koşullar veya yüklemeler hukuka veya ahlâka aykırı ise, d) Tasarruf kanunda öngörülen şekillere uyulmadan yapılmışsa. Bu iptal sebepleri dışında başka bir sebepten ölüme bağlı tasarrufun iptaline karar verilebilmesi mümkün değildir³.

¹ Açılan dava ölüme bağlı bir tasarrufun iptali değil de, sağlararası bir tasarrufun (örneğin muvaza-a sebebiyle) butlanı (iptali) davası niteliği taşıyorsa, çalışmamızda yapılan açıklamaların bu davalara uygulanma imkânı bulunmamaktadır. "Dosya içeriğinden, toplanan delillerden, özellikle iddianın ileri sürülüş biçiminden, çekişmeye konu 3196 parsel sayılı taşınmazın davahlara yapılan temlikinin mirasçıdan mal kaçırma amaçlı ve muvazaalı olduğu ileri sürülerek tapusunun iptalinin istendiği anlaşılmaktadır. İddianın belirtilen niteliği dikkate alındığında, davanın 1.4.1974 tarih 1/2 sayılı İnançları Birleştirme Kararına dayandırıldığı, temlike dair sözleşmenin butlanla sakat olduğu belirtilmek suretiyle buna dayalı tescilin iptalinin istendiği açıktır. Butlanla malül olan akitler bakımından geçersizlik iddialarının bir süreye tâbi olmadığı yerleşik inançlarla belirlenmiş bir olgudur. Sözü edilen iddia ile açılan davaların bir süreye tâbi olmaksızın dinlenme olanağı mevcuttur. Hâl böyle olunca, işin esasına girilip, deliller toplandıktan sonra bir hüküm kurulması gerekirken olayda uygulama yeri bulunmayan Medenî Kanun'un 559. maddesi dayanak yapılmak suretiyle davanın reddedilmesi doğru değildir." 1.HD., 20.11.2003, 12542/12897 (Kazancı İçtihat Bilgi Bankası).

² Medenî Kanun'un 504. maddesinin birinci fıkrasında, ölüme bağlı tasarrufun iptaline ilişkin özel bir hüküm öngörülmüştür. Bu hükmeye göre, "Mirasbırakanın yanılma, aldatma, korkutma veya zorlama etkisi altında yaptığı ölüme bağlı tasarruf geçersizdir. Ancak, mirasbırakan yanıldığını veya aldatıldığını öğrendiği ya da korkutma veya zorlamanın etkisinden kurtulduğu günden başlayarak bir yıl içinde tasarruftan dönmediği takdirde tasarruf geçerli sayılır." Burada bir iptal davası değil, tek taraflı bir irade beyanına bağlı olarak ölüme bağlı tasarrufun hükümsüz kalması söz konusudur. Mirasbırakan ölüme bağlı tasarruftan bu şekilde dönmemişse (irade sakatlığı bulunan ölüme bağlı tasarruf, vasiyetçi tarafından sonradan zimnen kabul edilmiş ve benimsenmişse), mirasçılarının dava açma hakkı bulunmamaktadır. Mirasbırakan öğrenmeden itibaren bir yıl içerisinde ölüme bağlı tasarruftan dönmeden ölmüşse, mirasçılar iptal davasını durumu öğrendikten sonraki bir yıllık hak düşürücü süre içerisinde açabilirler (**İmre, Zahit / Erman, Hasan**: Miras Hukuku, 7.Bası, İstanbul 2010, s.208-209); **Öztrak, İlhan**: Miras Hukuku, Ankara 1968, s.56; **Dural, Mustafa**: Miras Sözleşmeleri, İstanbul 1980, s.286-287; **Ayiter, Nüşin / Kılıçoğlu, Ahmet M.**: Miras Hukuku, Ankara 1989, s.163; **Arbek, Ömer**: Miras Hukukunda Ölüme Bağlı İşlemlerde İrade Serbestisi Sınırları ve Müeyyidesi, Ankara 2007, s.88; **Tuor, Peter / Schnyder, Bernhard**: Das Schweizerisches Zivilgesetzbuch, 9.Auflage, Zürich 1979, s.389-390.

³ "Vasiyetnamenin iptal sebepleri Medenî Kanun'un 499. ve 500. maddelerinde sınırlı bir şekilde gösterilmiştir. İfa imkânsızlığı vasiyetnamenin iptali sebebi değildir. Şu hâlde vasiyetnamenin ifa imkânının bulunmadığını tespiti ile yetinilmesi gerekirken vasiyetnamenin iptaline karar verilmesi doğru değildir." 2.HD., 23.1.2001, 14280/1051 (**Gençcan, Ömer Uğur**: Miras Hukuku, Ankara 2008, s.316); 2.HD., 26.10.2000, 12840/12964 (**Gençcan**, s.317). İki taraflı hukukî işlemlerde söz konusu olan muvazaanın vasiyetnamelerde söz konusu olması mümkün bulunmadığından,

Ayrıca, hâkim iptal sebebiyle bağlı olup, örneğin sadece esasa ilişkin sebeplere dayanılarak iptal davası açılmışsa, şekle ilişkin iptal sebeplerini inceleyemez⁴.

Kendisinde bir iptal sebebi bulunan ölüme bağlı tasarruf, -borçlar hukukundaki hukukî işlemlere ilişkin geçersizlikten farklı olarak⁵- mirasbırakanın ölümünde geçerli bir tasarruf gibi hüküm doğurmaktadır; onun hükümlerinin ortadan kaldırılması için, bozucu yenilik doğuran⁶ bir dava olan iptal davası açılması ve mahkemeden bir iptal hükmü alınması gerekmektedir. Ölüme bağlı tasarrufun iptali evlenmenin butlanına benzetmekle birlikte, hâkimin vereceği bozucu yenilik doğuran karar evlenmede geçmişe etkili değilken, ölüme bağlı tasarrufun iptalinde karar ölüm anına (mirasın açıldığı ana) kadar geçmişe etkilidir. Evlenmenin mutlak butlanı davasının açılması hiçbir hak düşürücü süreye tâbi tutulmamışken, ölüme bağlı tasarrufların iptali davasının belirli süreler içerisinde açılması gerekir; bu süreler geçirilirse artık iptal davası açılmayacağından, ölüme bağlı tasarruf sakat olmaktan kurtulur ve artık ifası da gerekir. Bunun dışında, evlenmenin iptaline ilişkin karar herkes için hüküm ifade ederken, ölüme bağlı tasarrufların iptali kural olarak sadece taraflar arasında hüküm ifade eder⁷.

muvazaa sebebiyle vasiyetnamenin iptaline karar verilemez. 2.HD., 5.4.2005, 4778/5477 (Gençcan, s.316).

⁴ 2.HD., 25.3.2002, 3579/4265 (Gençcan, s.316).

⁵ Borçlar Hukukundaki hukukî işlemlerden farklı olarak ölüme bağlı tasarruflarda butlan yaptırımının olmaması, bunun yerine iptal yaptırımının bulunması favor testamanti kuralından kaynaklanmaktadır; amaç ölüme bağlı tasarrufu mümkün olduğunca ayakta tutmak ve suiistimalleri önlemektir (Kılıçoğlu, Ahmet M.: Miras Hukuku, 3.Bası, Ankara 2009, s.179); Köprülü, Bülent: Miras Hukuku Dersleri, 2.Bası, İstanbul 1985, s.229.

Ölüme bağlı tasarrufun iptali, borçlar hukukundaki iptalden farklı olarak (BK.m.26, 28), ölüme bağlı tasarruftan yararlananların tasarrufun iptal edilmesi sebebiyle tazminat talep etmelerine imkân sağlamaz. Zira atanmış mirasçı veya vasiyet alacaklısının, sadece beklenen bir hakkı söz konusudur (Antalya, Gökhan: Miras Hukuku, İstanbul 2009, s.267); Öztan, Bilge: Miras Hukuku, 4.Bası, Ankara 2010, s.213.

⁶ Yargıtay Hukuk Genel Kurulunun vasiyetnamenin iptaline ilişkin verdiği bir kararda, ölüme bağlı işlemin iptali davasının yenilik doğuran bir dava olmayıp bir tespit davası olduğu, bu sebeple nisbî harca değil maktu harca tâbi olduğu sonucuna varılmıştır (HGK., 13.3.1996, 2-6/144, İKİD 1997, s.12379-12380).

⁷ Gönensay, A. Samim: Miras Hukuku, İstanbul 1938, s.161-162; Gönensay, Samim / Birsen, Kemaleddin: Miras Hukuku, 2.Bası, İstanbul 1963, s.69; Eren, Fikret: Türk Medenî Hukukunda Ölüme Bağlı Tasarrufların İptali Davası, Ankara 1966, s.137-138; Kocayusufpaşaoğlu, Necip: Miras Hukuku, 3.Bası, İstanbul 1987, s.341; İmre/Erman, s.210-211; Oğuzman, M.Kemal: Miras Hukuku, 6.Bası, İstanbul 1995, s.190, 195; Ayiter/Kılıçoğlu, s.158; İnan, Ali Naim / Ertaş, Şeref / Albaş, Hakan: Miras Hukuku, 6.Bası, Ankara 2006, s.298; Dural, Mustafa / Öz, Turgut: Miras Hukuku, 4.Bası, İstanbul 2009, s.224; Hatemi, Hüseyin: Miras Hukuku, 4. Bası, İstanbul 2004, s.113; Öztan, s.212; Antalya, s.266; Aybay, Aydın: Miras Hukuku Dersleri, 4.Bası, İstan-

İptal davasında davacı, söz konusu ölüme bağlı tasarrufun hükümsüz kılınmasında menfaati bulunan her mirasçı veya vasiyet alacaklısıdır (TMK.m.558/I); davacı, tasarrufun iptal edilmesinde menfaati bulunduğunu ispat etmelidir. Davalı ise, iptali istenen ölüme bağlı tasarruftan, davacı aleyhine miras hukukuyla ilgili menfaatler elde eden kişidir⁸. Davaya, mirasbırakanın son yerleşim yerindeki asliye hukuk mahkemesinde açılır.

İptal davası sonucu verilen hüküm nisbî olup, sadece dava açan kişi bakımından ölüme bağlı tasarrufun kesin hükümsüzlüğü sonucunu doğurur⁹; dava açmayanlar bakımından, hâlâ geçerli bir ölüme bağlı tasarruftan söz edilir¹⁰. Davalılar bakımından da benzer bir sonuç doğmaktadır¹¹.

İptal davasının vasiyetname veya miras sözleşmesinde yer alan sadece bazı tasarruflara karşı açılması ve dava konusu olmayan diğer tasarruflara dokunulmaması mümkündür (TMK.m.558/II). Bu şekilde bir kısmi iptalin söz konusu olabilmesi için, iptal sebebinin şekli anlamda tasarrufun

bul 2003, s.66; **İşgüzar, Hasan**: Yeni Türk Medenî Kanunu'na Göre Miras Hukuku Hükümlerindeki Değişiklikler ve Yenilikler, Ankara 2003, s.70; **Arbek**, s.93; **Doğan, İzzet**: Türk Medenî Kanununda Zamanaşımı Süreleri, Hak Düşürücü Süreler, Hak Ehliyeti Süreleri, İstanbul 2007, s.341; **Turan, Gamze**: Ölüme Bağlı Tasarrufların Hükümsüzlüğü, Ankara 2009, s.108; **Tuor/Schnyder**, s.389.

- ⁸ **Gönensay**, s.164; **Gönensay/Birsen**, s.71; **Eren**, s.96 vd.; **Kocayusufpaşaoğlu**, s.343; **İmre/Erman**, s.203-205; **Oğuzman**, s.190-191; **Berki, Şakir**: Miras Hukuku, Ankara 1975, s.196-198, 209-211; **Ayiter/Kılıçoğlu**, s.164; **Dural/Öz**, s.225-226; **İnan/Ertas/Albaş**, s.292; **Köprülü**, Miras Hukuku, s.254-255; **Şener, Esat**: Eski ve Yeni Miras Hukuku, Ankara 1981, s.466-468; **Hatemi**, s.112; **Öztan**, s.208; **Antalya**, s.268; **İşgüzar**, s.70; **Aybay**, s.66; **Arbek**, s.91-92; **Turan**, s.101-102; **Gençcan**, s.331-332. "Vasiyetnamenin iptali davasında davalılar arasında mecburi dava arkadaşlığı bulunmaktadır." 2.HD., 2.3.2009, E.2007/17678, K.2009/3576 (Kazancı İçtihat Bilgi Bankası). Her davacı davasını tek başına açabildiğinden ve iptal kararı sadece dava açan kişi için hüküm ifade ettiğinden (dava açmayan diğer mirasçılar iptal karardan yararlanamadığından), davacılar arasında zorunlu dava arkadaşlığı bulunmamaktadır (**Öztan**, s.208).
- ⁹ İptal, ölüme bağlı tasarrufu geçersiz hâle getirip lehine tasarruf yapılan kişinin hakkına son verirse de, eğer davalı kendisine bırakılan malın zilyetliğini iptalden önce ele geçirmişse, bunun geri alınmasını sağlamaz. Bu durumda, iptal davasıyla birlikte ya da iptalden sonra ayrıca miras sebebiyle istihkak davası da açılmalıdır (**Dural/Öz**, s.225); **Eren**, s.139; **Oğuzman**, s.189, 196; **Ayiter/Kılıçoğlu**, s.164-165; **Şener**, Miras Hukuku, s.469; **Turan**, s.112.
- ¹⁰ 2.HD., 20.3.2001, 555/4158 (**Gençcan**, s.337). Dava açmayan diğer mirasçılar, daha sonra süresi içerisinde açacakları bir iptal davasında önceki kararı emsal olarak gösterebilirler (**Öztan**, s.213).
- ¹¹ **Eren**, s.130-131; **Kocayusufpaşaoğlu**, s.341; **İmre/Erman**, s.212; **Oğuzman**, s.195; **Öztrak**, s.56; **İnan/Ertas/Albaş**, s.300; **Köprülü**, Miras Hukuku, s.260; **Dural/Öz**, s.224-225; **Şener**, Miras Hukuku, s.468; **Öztan**, s.213; **Antalya**, s.266-267; **Turan**, s.111; **Aybay**, s.66; **Gençcan**, s.337; **Tuor/Schnyder**, s.389. **Berki** (Miras Hukuku, s.194), iptal davası sonucu ölüme bağlı tasarrufun tamamen hükümsüz hâle geleceğinden bahisle, ilgili herkes için etkili olacağını savunmaktadır.

tümüne ilişkin olmaması gerekmektedir¹²; örneğin mirasbırakanın ehli-yetsizliğine ilişkin bir iptal davası, vasiyetnamenin tümünün iptaline sebep olacaktır. Vasiyetnamedeki farklı ölüme bağlı tasarruflardan sadece bir tanesinin hata, hile veya ikrah sebebiyle iptali talep ediliyorsa, iptali istenen tasarruf ile vasiyetname veya miras sözleşmesindeki diğer tasarruflar arasında bir bağlılık varsa (mirasbırakanın bu tasarruf olmadan diğerlerini de yapmayacağı anlaşılıyorsa), kısmi iptal mümkün değildir. Burada, Borçlar Kanunu'nun 20. maddesinin ikinci fıkrası kıyasen uygulanmalıdır. Tasarruflar arasındaki bağlılık sebebiyle vasiyetnamenin veya miras sözleşmesinin tümünün hükümsüz kalması gerektiğini iddia eden tarafın, iddiasını ispat etmesi gerekmektedir¹³. İptal davası ölüme bağlı tasarrufla kendilerine, eşlerine veya hısımlarına kazandırma yapılanların tasarrufun düzenlenmesine katılmalarının yol açtığı sakatlığa dayanıyorsa, tasarrufun tamamı değil sadece bu kazandırma iptal edilir (TMK.m.558/III).

İptal davasında yukarıda belirtilen etkilerin doğabilmesi, davanın belirli süreler içerisinde açılmış olmasına bağlıdır.

II. İPTAL DAVASINDA SÜRELER

A) İYİNİYETLİ DAVALILARA KARŞI

Medenî Kanun'un 559. maddesinde, iptal davasının, davacının ölüme bağlı tasarrufu (böyle bir tasarrufun varlığını ve içeriğini), iptal sebebini

¹² "Dava; yararına belirli mal vasiyet edilen davalı vakfın, vasiyetnamede öngörülen bakım ve tedaviyle ilgili şart ve definle ilgili yükümlülükleri yerine getirmemiş olması sebebiyle vasiyetnamenin iptali isteğine ilişkindir. Şarta bağlı olarak lehine mal vasiyet olunan şahsın, bunu kazanabilmesi için, tasarrufta öngörülen şartın gerçekleşmesi gerekir. Başka bir ifade ile, şart gerçekleşirse ölüme bağlı tasarruf hüküm ifade eder. Aksi hâlde, tasarruf hiçbir hüküm meydana getirmez. Olayda; mirasbırakan, vasiyetnamesinin üçüncü maddesinde gösterdiği taşınmazları ile menkul mallarını, hastalığında kendisine bırakılması, tedavisinin yaptırılması ve cenazesinin de Denizli Asri Mezarlığına defnedilmesi kayıt ve koşuluyla davalı vakfa vasiyet ettiğine göre, bu şart gerçekleştiği takdirde, tasarruf hüküm ifade edecektir. Lehine belirli mal vasiyet edilen davalı vakfın, mirasbırakanın yararına olan bu şartı ifa etmediği ve mükellefiyeti de yerine getirmediği gerçekleşmiştir. Vasiyetnamenin sadece yukarıda açıklanan şarta bağlı maddesinin iptaline karar verilmesi gerekirken, şart ve mükellefiyete bağlanmayan diğer maddelerinin de iptalini hasil eder şekilde tamamının iptaline hüküm kurulması usul ve yasaya aykırıdır." 2.HD., 5.2.2009, E.2008/19509, K.2009/1538 (Kazancı İçtihat Bilgi Bankası); "Gereksiz şart ve mükellefiyetler taşıyan vasiyetnameler yönünden de M.K. 501. md. gözetilerek zamanaşımı süresi uygulanır." HGK., 4.5.1983, 2-235/471 (Kazancı İçtihat Bilgi Bankası).

¹³ Kocayusufpaşaoğlu, s.341-342; İmre/Erman, s.211; Oğuzman, s.195-196; Öztrak, s.56; Berki, Miras Hukuku, s.195; Dural, s.292-293; İnan/Ertas/Albaş, s.299; Köprülü, Miras Hukuku, s.261; Dural/Öz, s.225; Şener, Miras Hukuku, s.469; Öztan, s.212-213; Antalya, s.271; İşgüzar, s.70-71; Turan, s.109.

ve kendisinin hak sahibi olduğunu (mirasbırakanın ölümünü ve bu şekilde kazandığı mirasçı veya vasiyet alacaklısı sıfatını) öğrendiği tarihten itibaren bir yıl; herhalde, vasiyetnamelerde açılma tarihinden, diğer tasarruflarda mirasın geçmesi tarihinden itibaren iyiniyetli davalılara karşı on yıl içerisinde açılması gerektiği düzenlenmiştir. İptal davası hiçbir zaman mirasbırakanın ölümünden önce açılmayacağı gibi, söz konusu süreler de mirasbırakan ölmeden önce işlemeye başlamaz; çünkü ölümden önce mirasçı veya vasiyet alacaklısı sıfatı henüz kazanılmış değildir¹⁴.

¹⁴ **Gönensay**, s.166; **Gönensay/Birsan**, s.73; **Eren**, s.115; **Kocayusufpaşaoğlu**, s.345; **İmre/Erman**, s.205; **Oğuzman**, s.192; **Öztrak**, s.55; **Ayiter/Kılıçoğlu**, s.165; **İnan/Ertaş/Albaş**, s.294, 295; **Dural/Öz**, s.226; **Doğan**, s.342; **Tuor, Peter**: Berner Kommentar, Das Erbrecht, 1.Abteilung Die Erben, Bern 1952, s.399, N.4. Bir yıllık sürenin işlemeye başlaması için, iptali mümkün tasarrufun açılmış olması şart değildir; çünkü Kanun'da bu konuda herhangi bir ifade bulunmamaktadır. Bu yüzden bir yıllık süre, öğrenmeden itibaren -tasarruf sahibinin ölümünden sonra ve fakat tasarrufun açılmasından önce- işlemeye başlar; zira, tasarruf konusunu üzerindeki hak, mirasbırakanın ölümü anında doğar. Genellikle davacılar böyle bir tasarrufu ve iptal sebebini tasarrufun açılmasıyla öğrenirler. Bu durumda bir yıllık süre, ilgili kişinin vasiyetname veya miras sözleşmesini bizzat görüp iptal sebebini öğrendiği günden itibaren başlar (**Eren**, s.115-116); **İnan/Ertaş/Albaş**, s.295; **Turan**, s.104. Eğer ilgili kişi ölüme bağlı tasarrufun iptal sebebini daha mirasbırakan hayattayken biliyorsa, mirasbırakanın ölümüyle birlikte dava açma süresi de başlar (**İmre/Erman**, s.205, dn.26; **Ayiter/Kılıçoğlu**, s.165; **Güvenç, Fikret**: Ölüme Bağlı Tasarrufların İptal ve Tenkisi Davalarında Süreler, İBD 1975/3-4, s.269). Özellikle şekil eksikliğine dayanan iptal taleplerinde, vasiyetnamenin bir suretinin (hatta resmî tasdikli bir fotokopisinin) mirasçıya gösterilmesi yeterli değildir; vasiyetnamenin aslının öğrenilmesi gerekir (**İmre/Erman**, s.206, dn.27; **Berki**, Miras Hukuku, s.214; **Güvenç**, s.269).

"Vasiyetname Gelibolu Sulh Hukuk Mahkemesinde 2000/490 sayılı dosyası ile 23.1.2001'de açılmıştır. Dava aradan onbir ay sekiz gün geçtikten sonra bir yıllık zamanaşımı süresi içerisinde 31.12.2001'de ikame edilmiştir. (743 S. MK. md. 501) (4721 s. TMK. m. 559) İşin esasının incelenmesi gerekirken yazılı şekilde hüküm kurulması usul ve yasaya aykırıdır." 2.HD., 29.4.2003, 3337/6305 (Kazancı İçtihat Bilgi Bankası); *"Türk Medenî Kanunu'nun 559. maddesine göre vasiyetnamenin iptali davasında bir yıllık hak düşürücü süre; davacının tasarrufu, iptal sebebini ve kendisinin hak sahibi olduğunu öğrendiği tarihten başlar. Davacı, vasiyetnameden 3.12.2001 tarihinde haberdar olup davayı süresinde 7.2.2002 tarihinde açmıştır. Davanın esasının incelenmesi gerekirken yanlış değerlendirme sonucu zamanaşımından reddi doğru görülmüştür."* 2.HD., 10.10.2002, 10672/11763 (Kazancı İçtihat Bilgi Bankası); *"...Medenî Kanun'un 501. maddesi uyarınca iptal davaları davacının "tasarrufa ve butlanın sebebine muttali olduğu günden itibaren bir sene" geçmekle zamanaşımına uğrar. Olayımızda davacılar tasarrufa (yani mirasbırakanın açık vasiyetnamesinin varlığına) 3.2.1988 tarihli tebliğat ile muttali olmuşlardır. Meşruhatlı davetiyede açık vasiyetnamenin 26.2.1988 tarihinde mahkeme huzurunda okunacağı belirtilmiş bulunmasına göre tasarrufa ittilanın bu tarihten daha ileri götürülmesi mümkün bulunmamaktadır. Diğer taraftan butlanın sebebini teşkil eden ehliyetsizliğin ise ölümden önce uzun süre devam ettiği dava dilekçesinde açıkça ifade edilmiştir. Öyle ise butlanın sebebine ittilanın da ölüm tarihinden daha sonraya uzatılması söz konusu olamaz. Bu durumda Usul ve Kanun'a uygun bulunan zamanaşımı nedeniyle davanın reddine ilişkin kararın onanması gerekirken temyiz incelemesi sırasında bu yön gözden kaçmış ve hüküm bozulmuş olmakla davacının karar düzeltme isteminin kabulü ile bozma kararının kaldırılması ve hükmün onanması gerekmiştir."* 2.HD., 31.1.1992, 255/923 (Kazancı İçtihat Bilgi Bankası); *"Ölüme bağlı tasarrufların iptaline ilişkin davalarda*

Bir yıllık sürenin işlemeye başlaması için gerçek bir bilgi aranmaktadır. Davacının bilmesi gerekmesi (gerekli çabayı sarfetseydi, dava açılması için varlığı zorunlu unsurları bilebilecek durumda olması) yeterli değildir. Bu bilginin açık, buna dayanarak açılacak bir iptal davasını haklı gösterecek (bu davanın olumlu sonuçlanmasını beklenebilir duruma sokan) bir nitelik taşıması da gerekmektedir; sadece şüphe yetmemektedir¹⁵. Öğrenmeden itibaren bir yıllık süre içerisinde dava açılmamışsa, on yıllık uzun süre henüz dolmamış olsa bile artık dava açılmaz; bir yıllık süre henüz dolmamasına rağmen on yıllık süre dolmuşsa, yine iptal davası açılmaz.

On yıllık sürenin başlangıcı, vasiyetnamelerde vasiyetnamenin açıldığı tarihtir¹⁶; miras sözleşmesinin açılması söz konusu olmadığından, mirasbırakanın ölüm tarihi esas alınmaktadır¹⁷. Görüldüğü gibi bu süre,

zamanasını vasiyetnamenin açıldığı günden başlar. (M.K.501). Ne varki her zaman vasiyetname mirasçılarının önünde açılmaz. Bu gibi hâllerde Sulh Hâkimi tarafından vasiyetname örneğinin mirasçılara tebliğ olunduğu tarihte zamanasını işler." 2.HD., 16.5.1978, 3757/3943 (Kazancı İçtihat Bilgi Bankası).

¹⁵ **Eren**, s.116; **Kocayusufpaşaoğlu**, s.345; **İmre/Erman**, s.205-206; **Oğuzman**, s.192; **Güvenç**, s.268-269; **Köprülü**, Miras Hukuku, s.256, dn.255; **Şener**, Miras Hukuku, s.470; **Şener, Esat**: Miras Hukukunda Bir Kısım Süreler, YD 1989/1-4, s.710; **Turan**, s.104; **Tuor**, s.399, N.4.

¹⁶ "Dava, vasiyetnamenin iptali talebine ilişkindir. Mirasta iptal davası, davacının, tasarrufu ve iptal sebebini öğrendiği günden itibaren bir sene ve her hâlde vasiyetnamenin açıldığı tarihten itibaren beş sene geçmekle zamanasını uğrar. El yazılı vasiyetnamenin açılıp açılmadığı araştırılmadan ve toplanan deliller bu çerçevede değerlendirilmeden yazılı şekilde hüküm kurulması doğru bulunmamıştır." HGK., 8.6.2005, E.2005/2-341, K.2005/378 (Kazancı İçtihat Bilgi Bankası); 2.HD., 1.3.2004, 1523/2485 (Kazancı İçtihat Bilgi Bankası); 2.HD., 15.5.1995, 5087/5644 (Kazancı İçtihat Bilgi Bankası). "...vasiyetname ile oluşan hakka karşı açılacak davaların zamanasının başlaması vasiyetin açıklanan kurallara uygun olarak açılmasına bağlıdır. Vasiyetname yasal kuralara uygun olarak açılmadığına göre, davalının zamanasını savı yasal dayanaktan yoksundur." HGK., 7.7.1993, 2-392/508 (Kazancı İçtihat Bilgi Bankası).

Vasiyetnameler için on yıllık süre, vasiyetnamelerin sulh hâkimi tarafından açılmasıyla, yani lehbara bildirilmesiyle işlemeye başlar. Vasiyetnameyi tevdi borcu olan kişiler bu borcu yerine getirmezler veya vasiyetname, mirasbırakanın ölümünden onbeş veya yirmi yıl sonra bulunur ve sulh hukuk hâkimine tevdi edilirse, ancak kanunî şartların yerine getirilmesinden -vasiyetnamenin sulh hâkimi tarafından açılmasından- itibaren on yıllık süre işlemeye başlar (**Eren**, s.117); **İmre/Erman**, s.206; **Oğuzman**, s.192; **Berki**, Miras Hukuku, s.215; **Ayiter/Kılıçoğlu**, s.165; **Güvenç**, s.270; **Turan**, s.105-106; **Tuor**, s.400, N.7.

Vasiyetnamenin açılmasında hazır bulunan ilgili iptal sebebini de böylece öğrenirse, onun hakkında bir yıllık iptal süresi işlemeye başlar; bu durumda ayrıca on yıllık süreden söz edilemeyeceğinden, davasını bir yıllık sürede açmalıdır. Vasiyetnamenin açıldığı anda orada bulunmayan veya ölüme bağlı tasarruftan haberi olmayan ya da orada bulunsa bile iptal sebebini bilmeyen ilgililer için, vasiyetnamenin açılmasından itibaren on yıllık süre işlemeye başlamıştır; onlar için bir yıllık süre daha sonra (ölüme bağlı tasarrufu, iptal sebebini ve hak sahibi olduğunu öğrenmesinden itibaren) başlar (**İmre/Erman**, s.206); **Güvenç**, s.270.

¹⁷ Miras sözleşmesindeki tek taraflı ve sözleşmenin tarafı olmayan kişiler lehine yapılmış olan ölüme bağlı tasarruflar miras sözleşmesinin içeriğini oluşturmakla birlikte, sözleşmesel niteliği

bir yıllık sürenin aksine mutlak bir süredir; davacı tasarrufun varlığını, kendisinin hak sahibi olduğunu ve iptal sebebini öğrenmiş olsun veya olmasın, bu öğrenememe kendi kusurundan ileri gelsin veya gelmesin, bu süre geçtikten sonra iptal davası açılmaz¹⁸.

B) İYİNİYETLİ OLMAYAN DAVALILARA KARŞI

743 sayılı önceki Medenî Kanunumuzun 501. maddesinin birinci fıkrasının ikinci cümlesinde, dayanılan iptal sebebini kanuna veya ahlâka aykırılık¹⁹ ya da ehliyetsizlik olması ve davalının da kötüniyetli olması durumunda²⁰ iptal davası için otuz yıllık sürenin uygulanacağı düzenlenmiştir²¹. Yeni Medenî Kanun'un 559. maddesinde iptal sebebine göre bir

bulunmayan tasarruflardır. Bu tasarruflar mahkeme tarafından lehdarına bildirilmedikçe bunlar hakkında on yıllık süre işlemeye başlamaz (**Eren**, s.118); **Şener**, s.711.

- ¹⁸ On yıllık uzun sürenin amacı, kısa sürenin geç başlaması durumunda davalılara karşı dava süresini belirli ve mutlak bir süreyle sınırlandırmaktır (**Tuor**, s.399, N.2); **Şener**, Miras Hukuku, s.471.

“Olayda uyuşmazlık Medenî Kanun’un 501. maddesinin kapsamından doğmuş bulunmaktadır. Sözü edilen maddede, iptâl davasının, müddetinin tasarrufa ve butlanın sebebine muttali olduğu günden itibaren bir sene ve her hâlde vasiyetnamenin açılması tarihinden itibaren beş sene geçmekle müruru zamana uğrayacağı vurgulanmıştır. Görülüyor ki tavan zamanasının (başka bir ifade ile mutlak zamanasının) başlangıcı hiçbir şart ve sebebe bağlanmaksızın vasiyetnamenin açıldığı tarihten başlatılmıştır. Yani, kanun koyucu, beş yıl sonra bu tür bir uyuşmazlık yüzünden toplumda sükûnun (huzurun) bozulmasına cevaz vermemiştir. Bu kesin ibare ve emredici kural karşısında davacının, mirasçılık sıfatını sonradan öğrenmiş olduğu yolundaki mazeret ve savunması, zamanasına uğrayan bir davanın ihyasına (canlandırılmasına) asla imkân vermez. Öyleki: Öğrenme (ittıla) zamanasını, bir yıl olmasına rağmen, öğrenme günü ile tavan zamanası arasında daha az bir süre varsa, hak sahibi olduğunu iddia eden kimsenin dava hakkını, mutlak zamanasını (tavan zamanasını süresi) dolmadan kullanması şarttır (Tekinay, Açe. Sh.510/II)... Tavan zamanasını dolunca, hiç bir sebeple dava açılmaz. Açılmış dava yürütülemez... Yukarıda açıklandığı gibi olayda beş yıllık süre geçmiştir. Kaldiki, tedbirli bir kişi, tavan zamanasını dolmadan iptal davası açıp mirasçılık sıfatının tesbitine ilişkin davanın bekletici mesele olarak kabulünü mahkemenin istemek suretiyle durumu garantiye alabilir. Denecek olur ki, davanın zamanasını sebebiyle red edilmesine davacının bu ihtimamsız tutumu yol açmıştır.” 2.HD., 24.6.1986, 5996/6412 (Kazancı İçtihat Bilgi Bankası).

- ¹⁹ Bizzat tasarrufun veya ona eklenen şart ve mükellefiyetin hukuka veya ahlâka aykırılığı hâllerinde ayırım yapılmayarak, tasarruf lehdarının iyiniyetli olmaması durumunda yirmi yıllık süre uygulanmaktadır (**Eren**, s.119).

- ²⁰ Kanun koyucunun böyle bir ayırma yer vermesinin sebebi ahlâki olup, kötüniyetli lehdarların korunmaması amaçlanmaktadır. Çünkü onlar, yararlanacakları tasarrufun iptali gerektiğini bilmek suretiyle kötüniyetlerini ortaya koymuşlardır (**Eren**, s.119).

- ²¹ Önceki Medenî Kanunumuzun uygulandığı dönemde, iradeyi sakatlayan sebepler ve şekil eksikliği hâllerinde davalının niyetine bakılmaksızın davanın bir yıl veya beş yılın dolmasıyla zamanasına uğrayacağı kabul ediliyordu (**Eren**, s.111, 119; **Öztrak**, s.55; **Güvenç**, s.271-272). Bununla birlikte, mirasbırakanı hile veya ikrahla bir vasiyet yapmaya mecbur bırakan kişi de kötüniyetli olduğundan, ona karşı açılacak davanın da otuz yıllık zamanasına tâbi olması gerektiği doktrinde ileri sürülmüştür; çünkü bu durumda davalının kötüniyeti, ehliyetsizlik veya ahlâka aykırı tasarruflardaki davalının kötüniyetinden daha güçlüdür (**Berki, Şakir**: Miras Davalarında Mürurzaman ve Defî, AÜHFD 1968/1-2, s.127; **Berki**, Miras Hukuku, s.216;

ayırim yapılmadığından, hangi sebep olursa olsun, davalının kötünietli olması durumunda yirmi yıllık sürenin uygulanması gerekecektir²².

Burada sözü edilen kötünietten amaç, davalının ölüme bağlı tasarruftaki sakatlığı bilmesi veya bilmesi gerekmesi ve buna rağmen lehine yapılan kazandırmayı talep etmesi ve eline geçirmesidir. Kötünietin kabulü için, mirasbırakanı aldatarak veya tehdit ederek iptali mümkün bir tasarruf yaptırmış olmak şart değildir. Hemen belirtilmelidir ki, Medenî Kanun'un 3. maddesi gereği iyiniyet esas olduğundan, davalının iyiniyetli olmadığını iddia eden bunu ispatlamalıdır²³.

Miras sözleşmesinde sözleşmenin karşı tarafı, tasarruf sahibinin israf veya kötü yönetim sebebiyle kısıtlandığını ve bu durumdaki kişinin miras sözleşmesi yapamayacağını biliyor veya gerekli dikkat ve özeni göstermiş olsaydı bilecek durumdaysa, miras sözleşmesi ehliyetsizlik sebebiyle iptal edilebilir; sözleşmenin diğer tarafı, bu durumda iyiniyetli değildir. Buna karşılık, sözleşmenin diğer tarafının iyiniyetli olmaması, miras sözleşmesi içinde yapılan tek taraflı ölüme bağlı tasarruf lehdarının da iyiniyetli olmadığını göstermez; çünkü tek taraflı ölüme bağlı tasarruflarda (vasiyette), israf veya kötü yönetimden dolayı kısıtlanan kişiler tasarrufa ehil kabul edilmektedir²⁴.

Kötünietin mutlaka ölüme bağlı tasarrufun düzenlendiği sırada bulunması şart değildir; sonradan gelen kötüniet de aynı etkidir. Bu itibarla, bir ve on yıllık süreler içerisinde davalı kötünietli hâle gelmişse, hak-

Gönensay, s.167; **Gönensay/Birsen**, s.74; **Ayiter/Kılıçoğlu**, s.166; **Köprülü**, Miras Hukuku, s.258; **Tuor**, s.401, N.9). Karşı görüş olarak ise, mirasbırakanın irade sakatlığını öğrendiği zaman kendisi bir yıl içerisinde ölüme bağlı tasarruftan dönmezse ölüme bağlı tasarruf geçerli olacağından (MK.m.451/I; TMK.m.504/I), iradeyi sakatlayan sebeplere dayalı iptal davasında zamanaşımının kısa tutulmasının doğru ve yerinde olduğu; irade sakatlığında kanun koyucunun söz konusu maddede vurguladığı hoşgörüyü ve esnekliğe rağmen mirasçılara çok daha uzun sürede dava açma hakkının tanınmasının istikrarın ve huzurun bozulmasına yol açacağı ifade edilmiştir (**Şener**, s.711-712); **Şener**, Miras Hukuku, s.473. Aynı görüş için bkz. **Güvenç**, s.272.

²² Kanuna veya ahlâka aykırı tasarruflarda yaptırımın iptal değil de mutlak butlan olduğu kabul edilecek olursa, yirmi yıllık süre diğer iptal sebepleri bakımından (ehliyetsizlik, irade sakatlığı hâlleri, şekle aykırılık) geçerli olacaktır (**Kocayusufpaşaoğlu**, s.346).

"Tasarrufu yapanın işlem sırasında ehliyetsiz olması hâlinde, işlem başından itibaren hükümsüzdür. Yasada gösterilen otuz yıllık hak düşürücü sürenin dikkate alınabilmesi için mirasbırakanın ehliyetsizliği yanında davalının kötü niyetli olması da gerekir." 2.HD., 28.2.2005, E.2004/16948, K.2005/3437 (Kazancı İçtihat Bilgi Bankası).

²³ **Gönensay**, s.167; **Gönensay/Birsen**, s.74; **Eren**, s.120; **İmre/Erman**, s.207; **Oğuzman**, s.193; **Dural/Öz**, s.227; **Köprülü**, Miras Hukuku, s.258; **Öztan**, s.210; **Güvenç**, s.272; **Turan**, s.106-107; **Tuor**, s.401, N.10-11.

²⁴ **Eren**, s.120-121.

kında yirmi yıllık süre uygulanır²⁵. Bununla birlikte, davalı bir ve on yıllık süreler geçtikten sonra (sadece bir veya sadece on yıllık sürenin geçmesi yeterlidir) kötünietli olmuşsa, artık yirmi yıllık sürenin uygulanması mümkün değildir; çünkü bir ve on yıllık süreler dolduktan sonra iptal davası açma hakkı düştüğünden, davalının daha sonra kötünietli hâle gelmiş olması iptal dava açma hakkını yeniden doğurmaz. Başka bir ifadeyle, kötüniet doğmuş bir iptal hakkını uzatırken, ortadan kalkmış olan iptal hakkına geçerlilik kazandırmaz. Nitekim eşya hukukunda da bir hak kazanıldıktan sonra ortaya çıkan kötüniet hakkın kazanılmasına etki etmemektedir²⁶.

Miras sözleşmesinde karşı taraf kanunî veya iradî temsil yoluyla temsil olunmuşsa, kanunî temsilde, temsilcinin kötünietinin temsil olunana etkili olacağı kabul edilmektedir. İradî temsilde ise, temsilcinin iyiniyetli, lehdarın kötünietli olduğu hâllerde, temsilcinin iyiniyetine bakılmaksızın daima yirmi yıllık süre uygulanmalıdır; çünkü kanunda açıkça davalının iyiniyetli olmamasından söz edilmektedir. İradî temsilde temsilcinin kötünietli, lehdarın iyiniyetli olması durumunda, yirmi yıllık süre uygulanmamalıdır; çünkü kanun açıkça lehdarın kötünietini aramaktadır²⁷.

Önceki Medenî Kanun'un 501. maddesindeki ifadenin yeni Medenî Kanun'un 559. maddesine uygulanması hâlinde, yirmi yıllık sürenin uygulandığı durumlarda, bir ve on yıllık sürelerin her ikisinin birden yerini alan *bir tek süre olduğu*²⁸; bu sürenin başlangıcı bakımından, on yıllık

²⁵ Doktrinde **Berki** (Miras Hukuku, s.216), -önceki Medenî Kanun döneminde- ölüme bağlı tasarrufun kazanıldığı anda iyiniyetli olan kişi daha sonra kötünietli hâle gelse bile, hakkında bir ve beş yıllık sürelerin uygulanacağını savunmaktadır. **Şener** de (s.712), sonradan kötünietli olunması durumunda, bir ve beş yıllık zamanasını sürelerinin uygulanacağı, otuz yıllık sürenin artık uygulanmayacağı; çünkü Kanun metninin, ölüme bağlı tasarruf yapılırken kötünietli davalı kişileri cezalandırma amacı güttüğünü savunmaktadır. Kanaatimizce, Kanun'a aykırı bu görüşlerin kabul edilebilmesi mümkün değildir.

²⁶ **Gönensay**, s.167; **Eren**, s.121-122; **Kocayusufpaşaoğlu**, s.346; **Oğuzman**, s.193; **Ayiter/Kılıçoğlu**, s.166; **İnan/Ertaş/Albaş**, s.297; **Güvenç**, s.273; **Dural/Öz**, s.227; **Antalya**, s.269; **Turan**, s.107. Kötüniet vasiyetnamenin veya mirasın açılmasından sonra ortaya çıkmışsa, yirmi yıllık sürenin tasarrufun veya mirasın açıldığı andan itibaren işlemeye başlamış olduğu farzedilir. Kötüniet sadece mevcut bir iptal hakkını uzattığından, ortadan kalkmış bir hakkı canlandırmadığından, eğer bir ve on yıllık süreler geçtikten sonra davalı kötünietli hâle gelmişse, artık yirmi yıllık süre de uygulanmaz. Şüphesiz yirmi yıllık süre sona erdikten sonra ortaya çıkan kötüniet de hiçbir değer taşımamaktadır (**Eren**, s.122).

²⁷ **Eren**, s.122-123; **Şener**, Miras Hukuku, s.474.

²⁸ Doktrinde **Berki** (Miras Hukuku, s.216) ve **Şener** (s.712) tarafından, -önceki Medenî Kanun döneminde- davalı kötünietli olsa bile, onun hakkında da öğrenme tarihinden başlayarak bir yıl içinde iptal davası açılması gerektiği, aksi durumda zamanasını def'i ileri sürülünce davanın reddedileceği, otuz yıllık sürenin tavan yani mutlak ve olağanüstü süre olduğu ifade edilmiştir.

sürenin başlangıcıyla ilgili hükümlerin uygulanacağı²⁹; yani vasiyetname-lerde vasiyetnamenin açıldığı tarihin, miras sözleşmelerinde mirasbırakanın ölüm tarihinin esas alınması gerektiği söylenmelidir.

Fakat yeni Medenî Kanun'un 559. maddesiyle, iyiniyetli olmayan davalılara karşı iptal davasının açılabilmesiyle ilgili çok önemli bir de-ğişiklik yapılmıştır. Söz konusu hükümde, iyiniyetli olmayan davalılara karşı yirmi yıllık süre yanında, iyiniyetli davalılara karşı açılacak iptal davasında olduğu gibi bir yıllık süre de konulmuştur. Yani davacıya, iyiniyetli olmayan davalılara karşı da bir yıllık ve her halükarda yirmi yıllık süreler içerisinde dava açma zorunluluğu getirilmiştir. Bu de-ğişik-liğın, kanunun yürürlüğe girdiği 1.1.2002 tarihinden beri (aradan geçen on yıllık süre içerisinde) doktrinde fark edilmediği tarafımızdan tespit edilmiştir³⁰. İşte, çalışmamızın konusunu da bu hüküm de-ğişikliği ve hükümün ne şekilde yorumlanacağı (anlamının ne şekilde tespit edileceği) oluşturmaktadır; aşağıda ayrıntılarıyla bu konuya değinilecektir.

C) İPTALİN DEF'İ YOLUYLA İLERİ SÜRÜLMESİ

Medenî Kanun'un 559. maddesinin ikinci fıkrasında, hükümsüzlüğün, def'i yoluyla her zaman ileri sürülebileceği belirtilmiştir. İptal davasının açılması belirli bir süre içerisinde mümkün olmakla birlikte, iptal def'i herhangi bir süreye bağlı olmaksızın ileri sürülebilmektedir³¹. Bu def'i, ölüme bağlı tasarruftan yararlanacak kişilere karşı ileri sürülür.

Maddenin yazılış şekli ile gerek Türk gerekse İsviçre doktrinindeki görüşler karşısında bu görüşe katılma imkânı bulamamaktayız.

²⁹ Gönensay, s.167; Gönensay/Birsen, s.74; Berki, s.126; Eren, s.122; Kocayusufpaşaoğlu, s.346; İmre/Erman, s.208; Oğuzman, s.192-193; İnan/Ertaş/Albaş, s.297-298; Köprülü, Miras Hukuku, s.258; Dural/Öz, s.227; Hatemi, s.115; İşgüzar, s.72; Doğan, s.342; Tuor, s.402, N.12.

³⁰ Örneğin Dural/Öz (s.227), Antalya (s.269), Turan (s.106), Öztan (s.210), Kılıçoğlu (s.184), İmre/Erman (s.207), İnan/Ertaş/Albaş (s.295), Aybay (s.66), Hatemi (s.115), İşgüzar (s.71-72), Gençcan (s.335), Doğan (s.342) açıkça belirtmemekle birlikte, bu önemli de-ğişikliğe dik-kat çekmeyip doktrinde (veya eserlerinin önceki basılarında) daha önce yapılan açıklamaları tekrar ettiklerinden, önceki Medenî Kanun'daki gibi iyiniyetli olmayan davalılara karşı sadece yirmi yıllık sürenin uygulanacağı düşüncesinde oldukları sonucuna varmaktayız.

³¹ Ölüme bağlı tasarrufun geçersizliğini (iptalini) sağlamak isteyen kişi ya kendisi dava açar ya da kendisine karşı yöneltilen taleplerde iptal def'ini ileri sürer. Birincisi belirli bir süre içerisinde yerine getirilmesi gerekmesine rağmen, diğeri süresiz olarak bir hukukî koruma sağlar (Tuor, s.398, N.1).

"...davalı vasiyetnamenin murisin ehliyetsizliği sebebi ile geçersiz olduğunu ve tenkisi gerektiğini davaya verdiği cevapta ileri sürmemiş, bu konuda sonra da ortaya attığı def'ine davacı karşı çıkmış bulunmasına, böylece savunma genişletilmiş olup, dikkate alınmasının mümkün bulunmama-sına, Medenî Kanun'un 501/son ve 513/son maddesinde yer alan "def'i tarihi ile her zaman der-meyan olunabilir" hükümünün savunmanın genişletilmesi yasağını ortadan kaldırıcı nitelikte ol-

Örneğin mirasbırakanın Ü'ye bir vasiyette bulunduğu vasiyetnamede şekil eksikliği varsa, Ü vasiyetin ifasını kanunî mirasçı olan A'dan talep ettiğinde, A iptal davası açmak için uyulması gereken süre geçmiş olsa bile iptal def'i ni ileri sürerek ifadan kurtulabilir. Hâlbuki A vasiyet borcunu yerine getirmiş olsaydı, verdiğini geri alabilmek için önce süresi içerisinde bir iptal davası açmak zorunda kalacaktı³².

III. SÜRELERİN HUKUKÎ NİTELİĞİ

Önceki Medenî Kanun döneminde, iptal davasının yenilik doğuran bir dava olduğundan hareket edilerek, düzenlenen sürelerin de hak düşürücü nitelikte olduğunun kabul edilebileceği; fakat hâkim fikrin (maddenin lafzına uygun şekilde) zamanaşımı süresi olduğunu kabul ettiği ifade edilmişti³³. Yargıtay da bu görüşü kabul etmekteydi³⁴.

mamasına... 2.HD., 30.3.1998, 2369/3874 (Kazancı İçtihat Bilgi Bankası). Kanaatimizce, bu karara karşı oy yazan üyenin görüşleri daha isabetlidir: "Sağlararası veya ölüme bağlı kazandırma ile kendisine belirli mal verilen kişi işlemin geçersizliği hakkında açılacak davalarda tenkis isteği def'i yolu ile her zaman istenebilir. Def'i yolu ile istek, zamanla sınırlı değildir. Miras hukuku ile ilgili konularda genel hükümlere bağlılığa riayet edilmemiştir. Örnek olarak taşınmazların mirasçılar arasında paylaşılması pay satışı Medenî Kanun'un 611-612. maddesi gereği yazılı olmak koşuluyla geçerli kabul edilmiştir. Medenî Kanun'un 513/son fıkrasındaki def'inin zamanla sınırlı tutulmaması miras hukukundan kaynaklanan gereksinimler nedeniyle. Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu'na göre özel hüküm olan bu kural usulün 202. maddesi ile öngörülen kuralın istisnasıdır (bak. İmre; T. Miras Hukuku 1960, s. 650-420, Kocayusufoğlu, Miras Hukuku 1987/s. 418). Belirtilen kaynaklar sınırlı değildir. Bu konu doktrinde hâkim görüştür. Def'i yolu ile ileri sürülen tenkis isteğinin dikkate alınmasında yasal kurallara aykırılık yoktur."

³² **Gönensay**, s.168; **Gönensay/Birsen**, s.74; **Berki**, s.127; **Berki**, Miras Hukuku, s.218; **Kocayusufoğlu**, s.348; **İmre/Erman**, s.208; **Oğuzman**, s.197; **Köprülü**, Miras Hukuku, s.262; **Ayiter/Kılıçoğlu**, s.166; **Şener**, Miras Hukuku, s.474-475; **Güvenç**, s.273; **İnan/Ertaş/Albaş**, s.298; **Dural/Öz**, s.227; **Arbek**, s.93; **Tuor**, s.402, N.14. "...def'i yolu ile zamanaşımı her zaman ileri sürülebilir. Ancak olayda Medenî Kanun'un 501/2. maddesinde yazılı bu ayrık durum yoktur. Çünkü bu hükümle, yararına vasiyet yapılan kişilerin mirasçılar hakkında açacağı eda davasında mirasçılara def'i yolu ile zamanaşımı def'inde bulunmak imkânı verilmiştir. Oysa olayda yararına vasiyet yapılan kişinin açtığı bir eda davası değil doğrudan doğruya mirasçılardan açtığı bir iptâl dâvası söz konusudur. Onun için Mahkemece kanun metni yanlış yorumlanarak zamanaşımı def'inin reddedilmesi isabetsizdir." 2.HD., 16.5.1978, 3757/3943 (Kazancı İçtihat Bilgi Bankası).

³³ **Berki**, s.124; **Kocayusufoğlu**, s.346; **Eren**, s.11-112; **Oğuzman**, s.191; **Köprülü**, Miras Hukuku, s.258-259; **Güvenç**, s.267; **Şener**, s.709. Önceki Medenî Kanunumuzun 501. maddesinin başlığı "Müruzuzaman" olduğu gibi, kaynak İsviçre Medenî Kanunu'nun 521. maddesinin başlığı da "Verjährung" (zamanaşımı) idi.

³⁴ "743 Sayılı Medenî Kanun'un 501. maddesi; iptal davasının, davacının ölüme bağlı tasarruf ve geçerliliğini öğrendiği günden itibaren bir yıl ve herhalde vasiyetnamenin açıldığı tarihten itibaren beş sene geçmesiyle zamanaşımına uğrayacağını hükme bağlamıştır. Hüküm temyiz eden davalı Yaşar, Ülger ve Hamide; cevap layihasında ve süresinde zamanaşımı savunmasında bulunmuşlardır. (HUMK. md. 195) Vasiyetname 9.10.1996'da açılmıştır. Dava ise aradan sekiz sene geçtikten sonra 12.10.2004'te ikame edilmiştir. Hamide, Yaşar ve Ülger bakımından zamanaşımı se-

Bu süreler zamanaşımı süresi olarak kabul edilirse, Borçlar Kanunu'nun 132. madde ve devamında düzenlenen zamanaşımının durması ve kesilmesiyle ilgili hükümler burada da uygulanabilecektir.

Önceki Medenî Kanun döneminde sürelerin niteliği konusunda yapılan tartışmalar, yeni Medenî Kanun döneminde önemini kaybetmiştir. Çünkü 559. maddenin başlığı "*Hak düşürücü süreler*" olduğu gibi, madde metninde de açıkça, "*İptal davası açma hakkı... düşer.*" ifadesi kullanılmıştır; aynı şekilde, maddenin gerekçesinde de, buradaki sürelerin hak düşürücü nitelikte olduğu yine çok açık bir şekilde ifade edilmiştir. Madde gerekçesine göre, "*Burada düzenlenen davanın yenilik doğurucu bir hakkın kullanılması niteliği taşıdığı, bu davanın bir eda davası olmadığı göz önünde tutularak madde hak düşürücü süre olarak yeniden düzenlenmiş ve kaleme alınmıştır.*" Kanun'un 559. maddesindeki süreler artık hak düşürücü nitelikte olduğundan, kesilmesinden ve durmasından söz edilemeyeceği gibi, davalı tarafça her zaman ileri sürülebilir, itiraz olmasa bile hâkim tarafından da re'sen dikkate alınır.

bebiyle davanın reddi gerekirken yazılı şekilde hüküm kurulması isabetsizdir." 2.HD., 10.4.2006, 4438/5036 (Kazancı İçtihat Bilgi Bankası); "*Yanların ortak murisi 12.07.1987 tarihinde vefat etmiştir. Bu durumda olayın çözümünde uygulanacak yasa hükmü 4721 sayılı Yasa hükümleri olmayıp, murisin ölüm tarihinde yürürlükte olan 743 sayılı Türk Medenî Kanunu hükümleridir. Bu Kanun'un 501. maddesinde düzenlenen süre de hak düşürücü süre değil, zamanaşımı süresidir. O hâlde mahkemece davalıların herhangi bir zamanaşımı definde bulunmadıkları gözetilerek davanın esası hakkında bir karar verilmesi gerekirken, yanlışlı değerlendirme ile yazılı şekilde hüküm tesisi doğru olmayıp, bozmayı gerektirmiştir.*" 3.HD., 8.2.2010, E.2009/18641, K.2010/1568 (Kazancı İçtihat Bilgi Bankası); 2.HD., 29.4.2003, 3337/6305 (Kazancı İçtihat Bilgi Bankası); HGK., 8.6.2005, E.2005/2-341, K.2005/378 (Kazancı İçtihat Bilgi Bankası); 2.HD., 15.5.1995, 5087/5644 (Kazancı İçtihat Bilgi Bankası); HGK., 7.7.1993, 2-392/508 (Kazancı İçtihat Bilgi Bankası); 2.HD., 31.1.1992, 255/923 (Kazancı İçtihat Bilgi Bankası); 2.HD., 24.6.1986, 5996/6412 (Kazancı İçtihat Bilgi Bankası); HGK., 4.5.1983, 2-235/471 (Kazancı İçtihat Bilgi Bankası).

Yargıtay tarafından önceki Medenî Kanun'daki iptal davasında sürelerin zamanaşımı süresi olduğu genel olarak kabul edilmekle birlikte, bazen farklı yönde kararlar da verilmişti. Örneğin bir kararda, sürelerin hak düşürücü nitelikte olduğu sonucuna varılmıştır: "*Mirasbırakan Gülnaz Binnaz Özer 24.06.2000 tarihinde ölmüştür. Miras mirasbırakanın ölümü tarihindeki hükümlere göre mirasçılara intikal eder. (4722 Sayılı Yasa md. 17). Davacılar ehliyetsizlik hukukî sebebine dayanarak vasiyetnamenin iptalini istemişlerdir (TKM. md. 499/1). İptal davası açma hakkı davacıların tasarrufu iptal sebebini ve kendilerinin hak sahibi olduğunu öğrendikleri tarihten başlayarak bir yıl ve her hâlde vasiyetnamenin açılma tarihinin, diğer tasarruflarda mirasın geçmesi tarihi üzerinden, iyi niyetli davalıya karşı on yıl, iyi niyetli olmayan davalıya karşı otuz yıl geçmekle düşer. (TKM. md. 501) Buradaki süre hak düşürücü niteliktedir. Hâkim tarafından kendiliğinden dikkate alınması gerekmektedir.*" 2.HD., 28.2.2005, E.2004/16948, K.2005/3437 (Kazancı İçtihat Bilgi Bankası). Görüldüğü gibi bu kararda, önceki Kanun'daki iptal süreleri ile sürelerin niteliği birbirleriyle karıştırılmıştır.

IV. HÜKMÜN ANLAM BAKIMINDAN UYGULANMASI

A) GENEL OLARAK

Yukarıda iptal davasının iyiniyetli olmayan davalılara karşı hangi süreler içerisinde açılacağı konusu açıklanırken, vasiyetnamelerde açılma tarihinden, miras sözleşmelerinde mirasbırakanın ölüm tarihinden başlayan yirmi yıllık hak düşürücü süreden söz edilmişti. Önceki Medenî Kanun'un 501. maddesi ile yeni Medenî Kanun'un 559. maddeleri karşılaştırıldığında, önemli bir farklılık içerdiği görülmektedir. Gerçekten de önceki hükümde kötüniyetli davalıya karşı otuz yıllık süre içerisinde iptal davası açılması gerektiği düzenlendiği hâlde, yeni hükümde iyiniyetli olmayan davalıya karşı bir yıllık ve yirmi yıllık sürelerden söz edilmektedir ("*İptal davası açma hakkı, davacının tasarrufu, iptal sebebini ve kendisinin hak sahibi olduğunu öğrendiği tarihten başlayarak bir yıl ve her halde vasiyetnamelerde açılma tarihinin, diğer tasarruflarda mirasın geçmesi tarihinin üzerinde, iyiniyetli davalılara karşı on yıl, iyiniyetli olmayan davalılara karşı yirmi yıl geçmekle düşer.*"). Bu durumda, yeni Medenî Kanun'un 559. maddesinin ne şekilde uygulanacağını tespiti için, hükmün yorumlanması gerekmektedir.

Aslında yoruma gerek olmadığı, metnin çok açık olduğu da ileri sürülebilir³⁵. Çünkü maddenin lafzı çok açık bir şekilde ifade edilmiştir. Bununla birlikte, maddenin gerekçesinde bu değişiklikten hiç söz edilmediği gibi, önceki hükmün değiştirilmesini veya kaynak İsviçre Medenî Kanunu'nun 521. maddesinden ayrılmayı gerektirecek herhangi bir haklı neden de bulunmadığından, hükmün yorumlanması suretiyle kanun koyucunun iradesinin belirlenmesi gerekmektedir.

B) YORUM KAVRAMI

Medenî Kanun'un 1. maddesi "*Hukukun Uygulanması ve Kaynakları*" başlığını taşımaktadır. Hukukun uygulanmasından söz edilebilmesi için, öncelikle uygulanacak hukuk kuralının tespiti, daha sonra da bu hukuk kuralının yorumlanması ve anlamlandırılması gerekmektedir³⁶. Yorumla-

³⁵ "*Kanunun açık olduğu durumlarda yoruma ve gerekçeye başvurulamaz. TMK. nun 1. maddesi gereğince kanun özülüyle ve sözüyle uygulanmalıdır.*" YİBK., 19.1.2007, 1/1 (Kazancı İçtihat Bilgi Bankası).

³⁶ **Edis, Seyfullah:** Medenî Hukuka Giriş ve Başlangıç Hükümleri, 6.Bası, Ankara 1997, s.183; **Oğuzman, Kemal / Barlas, Nami:** Medenî Hukuk, Giriş Kaynaklar Temel Kavramlar, 16.Bası, İstanbul 2010, s.61; **Köprülü, Bülent:** Medenî Hukuk Genel Prensipler Kişiler Hukuku, 2.Bası, İstanbul 1984, s.99; **Zevkliler, Aydın / Acabey, M.Beşir / Gökyayla, K.Emre:** Medenî Hukuk, 6.Bası, Ankara 1999, s.92.

yacağımız ve anlamlandıracağımız hüküm, Medenî Kanun'un 559. Maddesinin birinci fıkrasıdır.

Bir hukuk kuralının yorumlanması, onun tam anlamının ne olduğunun belirlenmesi, gerçek kapsamının tespit edilmesidir. Çünkü kanun koyucu bazen, kullandığı terim ve sözcükleri gerçek düşüncesini ortaya koyacak bir beceriyle seçememekte, dilbilgisi kurallarına gereği gibi uymamaktadır³⁷. Medenî Kanun'un 559. maddesinde yapılan değişiklik, önceki 501. maddede iki cümle hâlinde (kaynak İsviçre Medenî Kanunu'nda iki ayrı fıkra olarak) ifade edilen hükümün tek bir cümlede ifade edilmeye çalışılmasından kaynaklanmaktadır. Önceki metne göre anlam farklılığı yaşanmaması için dilbilgisi kurallarına uyularak daha özenli hareket edilmesi gerekmesine rağmen, bu şekilde davranılmadığı için böyle bir sonuç ortaya çıkmıştır.

Medenî Kanun'un 1. maddesinin birinci fıkrasındaki, "*Kanun, sözüyle ve özüyle değiştiği bütün konularda uygulanır.*"³⁸ kuralı öngörülürken, kanunun özü (ruhu) ile sözü (lafzı) arasında³⁹, yani kanunun deyimsele anlamı ile ifade edilmek istenen anlam arasında bir çatışmanın bulunabileceği düşüncesinden hareket edilmiştir. Burada kanunun sözünden, kullanılan terimlerin veya sözcüklerin açık seçik anlamı; kanunun özünden ise, kanunun tümüne hâkim olan ilkelere göre belirli bir maddeden çıkarılan anlam kastedilmektedir⁴⁰. İncelediğimiz madde bakımından, Ka-

Bir metin okunduğunda anlaşılmaz, başka başka anlamlara imkân verecek kadar duraksamalar doğuracak nitelikte kapalı veya yanlışlık apaçık ise, yorum yoluyla anlamı tespit edilmeye çalışılmalıdır (**Narmanhoğlu, Ünal**: Kanunun Anlam Bakımından Uygulanması, Prof.Dr.Turan Tüfan YÜCE'ye Armağan, İzmir 2001, s.98).

³⁷ **Arik, Kemal Fikret**: Türk Medenî Hukuku I Genel Prensipler, Ankara 1963, s.83; **Birsen, Kemaleddin**: Medenî Hukuk Dersleri, İstanbul 1963, s.60; **Edis**, s.184; **İmre, Zahit**: Medenî Hukuka Giriş, 3.Bası, İstanbul 1980, s.155; **Zevkliler/Acabey/Gökyayla**, s.92; **Özsunay, Ergun**: Medenî Hukuka Giriş, 5.Bası, İstanbul 1986, s.189; **Narmanhoğlu**, s.98; **Dural, Mustafa / Sarı, Suat**: Temel Kavramlar ve Medenî Kanunun Başlangıç Hükümleri, 4.Bası, İstanbul 2009, s.94; **Akyol, Şener**: Medenî Hukuka Giriş, 2.Bası, İstanbul 2006, s.207.

³⁸ Kanunun sözüyle ve özüyle uygulanacağı kuralı bir sıralamayı göstermemektedir. Başka bir ifadeyle, hâkimin önüne gelen olayda önce sözü itibarıyla uyan bir hükmü, ancak bu yoksa o zaman özü itibarıyla uyan bir hükmü uygulayacağı şeklinde anlaşılmalıdır; hâkim, hükmün hem sözü hem de özü itibarıyla uygun olmasını arayacaktır (**Dural/Sarı**, s.98); **Akipek, Jale / Akıntürk, Turgut / Ateş Karaman, Derya**: Başlangıç Hükümleri Kişiler Hukuku, 7.Bası, İstanbul 2009, s.112; **Honsell, Heinrich**: Basler Kommentar zum Schweizerischen Zivilgesetzbuch I, 2.Auflage, Basel 2002, s.3, N.1.

³⁹ Medenî Kanunumuzun 1. maddesindeki "*sözü ve özü*" ifadesi, kaynak İsviçre Kanunu'nda "*metin ve ruh*", Almancasında "*metin ve yorum*", Fransızcasında "*metin ve düşünce*", İtalyancasında "*metin ve anlam*" kelimeleriyle ifade edilmiştir (**Akyol**, s.214); **Honsell**, s.3, N.1.

⁴⁰ **Birsen**, s.60; **Edis**, s.184; **Zevkliler/Acabey/Gökyayla**, s.94; **Akipek/Akıntürk/Ateş Karaman**, s.112, 113; **Dural/Sarı**, s.98. "*4721 sayılı Türk Medenî Kanunu'nun 1. maddesinde "Kanun,*

nun'un gerekçesinde yeni Kanun'da sözünü ettiğimiz şekilde bir değişiklik yapıldığı (yapılmak istendiği) yönünde bir açıklama bulunmadığından, mehz Kanun ile Medenî Kanun'un diğer hükümleri de göz önünde bulundurulduğunda bu şekilde bir değişikliğe ihtiyaç olmadığından, hükmün lafzı ile ifade edilmek istenen anlamı arasında bir çatışmanın bulunduğu sonucuna varılmalıdır.

Kanunun sözü ile özü arasında bir çatışmanın bulunduğu hâllerde hâkim, uygulanacak hükmün sözünden (lafzından) çıkan anlama göre olayı çözümlenmeye çalışacaktır. Fakat Medenî Kanun'un 1. maddesi, hâkimin sadece kanunun sözüne bakarak karar vermesini yasaklamış, kanun metninin açık gibi gözüktüğü durumlarda dahi, kanunun bütününe hâkim olan ilkeler doğrultusunda hükmün uygulanmasını emretmiştir⁴¹. Yorumu

sözyle ve özüyle değindiği bütün konularda uygulanır" hükmü yer almıştır. Bu hüküm ile TMK, hem sözü ve hem de ruhunun (amacının) göz önünde tutulmasını öngörmüştür. Yasanın hükmünün açık olmadığı durumlarda, anlamının ne olduğu yorum ile tespit edilir. Yorum genel olarak, lafzi (söze bağlı) yorum, sübjektif yorum, çağdaş objektif yorum ve serbest yorum metodu ile sonuca varılır. Yasa koyucu yasanın uygulanmasında hem söz (lafzına) hem de özünün (ruhunun) göz önünde tutulmasını benimsemiştir. Yasanın özünden anlaşılacak olan, onun amacıdır. Yasanın sözü, daima amacı (ruhu) ile denetlenmeli ve sözün amaca aykırı düştüğü durumlarda amaca üstünlük tanınmalıdır." HGK., 10.12.2003, 6-731/742 (Kazancı İçtihat Bilgi Bankası).

⁴¹ **Tekinay, Selahattin Sulhi:** Medenî Hukukun Genel Esasları ve Gerçek Kişiler Hukuku, 6.Bası, İstanbul 1992, s.58; **Edis**, s.184-185; **İmre**, s.156; **Köprülü**, s.98; **Ösunay**, s.188-189; **Narmanlıoğlu**, s.117; **Akipek/Akıntürk/Ateş Karaman**, s.113; **Dural/Sarı**, s.98. "Kanun hükmünün manasını tayin etmekte ilk esas, metnin meydana geldiği sözlerden çıkan manadır ve ancak bu şekilde metne verilmesi gereken mana, hükmün kanuna konulmasıyla güdülen gayeye aykırı neticeler doğuracak olduğu takdirde, lafızdan çıkan mana yerine, kanunun ruhundan çıkan manaya göre hüküm verilmesi gerekir ki, bu durum, Medenî Kanun'un birinci maddesinde kabul edilen, kanunun lafzıyla ve ruhuyla temas ettiği bütün meselelere tatbik olunacağı kaidenin neticelerindedir." YİBK., 27.3.1957, 1/3 (RG.9640). Benzer şekilde, "Kanun hükümlerinin sadece kanunun lafzına göre değil, fakat hem lafzına ve hem de ruhuna göre tefsir edilmesi ve kanunun yalnız lafzına dayanılarak hükümlerin konuluş maksatlarına aykırı neticelere varılmasına meydan bırakılmaması, bugünkü hukuk ilminin ve tatbikatının ana kaidelerindedir." YİBK., 4.2.1959, 14/6 (RG.10194).

"TMK'nun 1. maddesine göre Kanun, sözyle ve özüyle değindiği bütün konularda uygulanır. Kanunun yorumunda, kanun metninin anlam ve ruhu-özü önemlidir. Bu ruh, kanun kuralının izlediği gayeden çıkarılır. Buna gai (amaçsal) yorum ve kanun kuralının amacına göre yorum denir. Bir kanun hükmünün kanuna konuluş amacına aykırı bir sonuç doğuracak şekilde yorumlanması hukuk ilkelerine ve kanunun hem sözü ile hem de özü ile uygulanmasını öngören TMK'nun 1. maddesine uygun düşmez." HGK., 15.12.2004, 13-664/719 (Kazancı İçtihat Bilgi Bankası); HGK., 25.2.2004, 4-40/113 (Kazancı İçtihat Bilgi Bankası). "...çoğu defa tek başına metinden hareket ederek yorum yoluna başvurma sağlıklı sonuca kavuşmayı önleyebilir. Yasanın amacı sözle (lafzla) çelişiyorsa, söze değil öze önem verilmek gerekir. Yorumda asıl olan, adalete uygun sonuca kavuşmak olmalıdır. Bir kanun hükmünün, yasaya konuluş amacına aykırı sonuç doğuracak şekilde yorumlanması hukuk ilkelerine ve yasanın hem sözü ve hem de özü ile uygulanmasını öngören MK'nun 1. maddesine uygun olmaz. (Bkz. 22.2.1997 gün ve 1/1 sayılı Yargıtay İçtihadı Birleştirme Kararı)." HGK., 6.3.2002, 21-132/139 (Kazancı İçtihat Bilgi Bankası). "Yasaların yorum ve uygulamasında öze, amaca yönelik yorumun söze ilişkin yorumdan üstün tutulması gerektiği, gerek

yapan kişi, özellikle hâkim, yorumda serbest olmayıp, kanunun sözüyle ve özüyle bağlıdır; hâkimin, ihtiyaçların haklı gösterdiğini ileri sürüp kanunu değiştirme ve kanuna aykırı bir sonucu kanun hükmüymüş gibi kabul etme yetkisi asla bulunmamaktadır⁴². Bu durumda, hâkimin, Medenî Kanun'un 559. maddesinin sözü ile birlikte özünü de göz önünde bulundurarak hükmü uygulaması gerekir.

Kanunun sözünden çıkan anlam ile özünden çıkan anlamın araştırılarak kontrol edilmesi gerekmektedir. Medenî Kanun'un 559. maddesinde olduğu gibi, hükmün önceki metni ile yeni şekli arasında farklılık bulunmasına rağmen, maddenin gerekçesinde buna ilişkin herhangi bir değerlendirme yapılmamış olması, kanun koyucunun böyle bir değişikliği istemediği, kanunun özü ile sözünün birbiriyle örtüşmediği, çatıştığı sonucunu ortaya çıkarmaktadır. Bu durumda, hükmün yorumlanması gerekecektir⁴³.

Fakat hâkimin, kanunun özüyle kontrol edilmiş sözünden çıkan anlamdan ayrılması gerekir; kanunun özü ile kontrol edilmiş sözünden çıkan anlam, yorumlamanın sınırını teşkil eder. Kanunun açık sözüne rağmen özüne aşırı değer verilerek hükmün sözüne uygun şekilde uygulanmaması, kanun koyucunun iradesinin hiçe sayılması, yorum adı altında yepyeni bir kural öngörülmesi ve kanunun gerçek anlamından başka bir anlamda uygulanması gibi sakıncaları da beraberinde getirecektir⁴⁴.

Hukuk kurallarının anlamını araştıran ve belirtmeye çalışan yorumcu kişi veya makamlara göre üç tür yorumdan söz edilir: Yasama yorumu, bilimsel yorum, yargı yorumu⁴⁵. Bu çalışma, bilimsel bir yorum içermektedir. Bilimsel yorumda, hukuk bilimiyle uğraşanların yorum yöntemlerine göre hukuk kurallarının anlamını belirlemeleri söz konusudur; yargı yo-

öğretide gerekse Yargıtay uygulamasında kabul edilen üstün bir hukuk kuralıdır." YİBK., 15.4.1985, 4/3 (Kazancı İçtihat Bilgi Bankası). "...bir yasa hükmü ilk bakışta ne kadar açık görünürse görünsün, o hükmün bir de konuluş amacını, yani ruhunu araştırmak ve buna göre anlamını tesbit edip uygulamak, çağdaş hukuk anlayışının bir gereğidir." YİBK., 14.5.1984, 10/4 (Kazancı İçtihat Bilgi Bankası).

⁴² Oğuzman/Barlas, s.67.

⁴³ Hâkimin kanunu özüyle uygulaması, kanunun belirli bir ilişkiyi düzenlerken çatışma hâlindeki menfaatlardan hangisini diğerine oranla daha fazla korumak istediği hususundaki amacından, bir ilişkiyi düzenlemede esas aldığı ana ilke ve kurallardan, yani kanunun bütününden çıkan anlama göre karar vermesi demektir. Kanunun özünü ortaya çıkarabilmek için de, kanunun yorumlanması gerekir (Akipek/Akıntürk/Ateş Karaman, s.113-114).

⁴⁴ Edis, s.185; Oğuzman/Barlas, s.67.

⁴⁵ Yorum türleri hakkında bkz. Birsen, s.38-39; Edis, s.187-189; Oğuzman/Barlas, s.63; Köprülü, s.100; Zevkililer/Acabay/Gökyayla, s.95; Özsunay, s.189-190; Narmanlıoğlu, s.110-113; Akipek/Akıntürk/Ateş Karaman, s.114-115; Dural/Sarı, s.100-101.

rumundan farklı olarak, belirli bir somut olayla ilgisi olmaksızın soyut çözümler ileri sürülmektedir. Soyutluk ve genellik taşıması sebebiyle yasama yorumuna benzemekle birlikte, bağlayıcı olmaması sebebiyle yasama yorumundan ayrılmaktadır⁴⁶.

Hükmün (kanun koyucunun açıkladığı beyanın) gerçek anlamı belirlenmeye çalışılırken, bilimsel alanda ve uygulamada zaman zaman hâkim olmuş bazı yorum yöntemlerinden yararlanılmıştır. Bunlar; deyimsel yorum yöntemi, tarihi yorum yöntemi, objektif yorum yöntemi, serbest yorum yöntemi ve yorumun amacı olarak tanınabilir iradenin araştırılması yöntemleridir. Fakat kanun koyucu, ne yorum ve ne de yorum şekli ile yorumda geçerli yöntemler konusunda herhangi bir yol göstermiş değildir⁴⁷. Bu sebeple, yorum yöntemleri çalışmamızda incelenmeyecektir.

C) YORUMDA DİKKATE ALINACAK UNSURLAR

Yukarıda belirtilen yorum yöntemlerinden hangisi tercih edilirse edilsin, yorum yapan kişinin kanunun metni, doğuşu (tarihçesi), sistemi, amacı gibi belirli dayanak noktalarını esas alması gerekmektedir. Hâkim, sağlıklı bir sonuca ulaşabilmek için yorumda bu unsurları göz önünde bulunmalıdır. Ancak bunlar tespit edildikten sonra bilimsel ilkeler, mantık kuralları, yarar ve sosyal gerçeklikler açısından en uygun çözüm bulunabilir. Hâkim, farklı yöntemlerle varılabilecek sonuçlar ile kendisinin bulunduğu sonuçları karşılaştırarak bazı sakıncaları önleyebilir; tek bir yöntemin benimsenmesiyle yetinilmesi tavsiye edilmemektedir⁴⁸.

1. Kanunun Metni

Yorumda ilk başvurulacak dayanak noktası, kanunun metnidir. Kanun koyucu, iradesini belirli bir dilde metin hâlinde açıklar. Kanunun metninde açıklanmamış hususlar, yorum yaparken -kural olarak- hâkim tarafından dikkate alınmaz⁴⁹.

Kanunun anlamı, mantık ve dilbilgisi analizlerine, cümle yapısına başvurulurken, bazen sözcüklerin de yardımıyla, metnin noktalama işaretleri,

⁴⁶ Edis, s.188-189; Zevkliler/Acabey/Gökyayla, s.95; Narmanhoğlu, s.113.

⁴⁷ Yorum yöntemleri hakkında bkz. Edis, s.189-193; İmre, s.158 vd.; Oğuzman/Barlas, s.64-66; Zevkliler/Acabey/Gökyayla, s.96-97; Akipek/Akıntürk/Ateş Karaman, s.116 vd.; Özsunay, s.191-192; Narmanhoğlu, s.99 vd.; Akyol, s.239 vd.; Honsell, s.9, N.11 vd.

⁴⁸ Edis, s.193; Akyol, s.215.

⁴⁹ Arık, s.84; Birsen, s.60; Edis, s.193; İmre, s.165; Narmanhoğlu, s.103; Akipek/Akıntürk/Ateş Karaman, s.120; Akyol, s.222; Honsell, s.4, N.4.

başlık veya kenar başlıkları da göz önünde tutularak, kanun koyucunun kullandığı terimler ve cümleler tek tek ele alınarak bulunabilir⁵⁰.

Yargıtay İçtihadı Birleştirme Kararı'yla, yorum yapılırken İsviçre Medenî Kanunu'nun metninden de yararlanılabileceği hükme bağlanmıştır⁵¹. Buna göre, Medenî Kanunumuzdaki metnin, İsviçre Medenî Kanunu'nun aynı hükmü düzenleyen maddesinin metni de göz önünde bulundurularak anlamının tespiti gerekmektedir. Gerçekten de eğer Medenî Kanun'un metni ile kaynak Kanun'un aynı konuyu düzenleyen metni arasında bir farklılık varsa (Medenî Kanun İsviçre'den çevrilirken yanlışlık yapılmışsa) ve bu farklılık haklı bir gerekçeye dayanmıyorsa, İsviçre Medenî Kanunu'nun metni de yorumlamada esas alınmalıdır⁵².

Kanun metninin, yorumda başlıca araç veya dayanak olarak kullanılması tatmin edici bir çözüm bulunmasında her zaman yeterli olmayabilir. Kanun koyucunun hükümleri kısaltma ve basitleştirme eğilimi ve endişesi, bazen iradesine uygun olmayan metinlerin ortaya çıkmasına sebep olabilmektedir. Bu sebeple, deyimse anlamın başka dayanaklarla kontrol edilmesi gerekmektedir⁵³. Başka bir ifadeyle, hâkim, kanun hükmü yazılırken kullanılan sözcüklerden, onların sözcük anlamlarından ve yan yana dizilmelerinden çıkan anlamından bir sonuca ulaşmaya çalışacaktır. Yasanın düzenleniş şekli açıksa, başka bir işleme gerek kalmaksızın okuma yoluyla ne demek istediği anlaşılıyorsa, hâkim o kuralı olaya uygulayacaktır. Fakat hâkimin bunu yaparken, sadece kanunun sözünden çıkan anlamla yetinmemesi, vardığı sonucun kanunun özüyle, yani kanunun tümüne hâkim olan temel düşünceyle ters düşmemesine de dikkat etmesi gerekir⁵⁴.

⁵⁰ Arık, s.84; Edis, s.193-194; Oğuzman/Barlas, s.67; Zevkililer/Acabey/Gökyayla, s.94, 97; Akipek/Akıntürk/Ateş Karaman, s.121; Özsunay, s.193; Narmanlıoğlu, s.103; Dural/Sarı, s.102; Honsell, s.8, N.9.

⁵¹ "Kanunlarımızı yorumlarken kendi metinlerimizi göz önünde tutmakla beraber, yorumlarda ilmi içtihatlardan da faydalanılabileceğine göre bunların asıllarına bakmaktan vazgeçemeyiz." YİBK., 28.11.1945, 3/5 (RG.6365).

⁵² Akıyol, s.200.

⁵³ Edis, s.194; Akipek/Akıntürk/Ateş Karaman, s.121. Hâkimin kanuna bağlı olması, metne mutlak bağlılık şeklinde anlaşılmalıdır. Yanlış bir metin veya hatalı bir çeviri söz konusuysa, hâkim metinle bağlı değildir. Çünkü bir kuralın yorumunda kelimedenden çok, kullanılan ifadeyle kastedilen anlam önemlidir. Yanlış bir metnin mevcut şekliyle yorumu ve uygulanması kanun koyucunun istemediği bir sonucun doğması bakımından da tatmin edici değildir (Narmanlıoğlu, s.104).

⁵⁴ Zevkililer/Acabey/Gökyayla, s.94; Honsell, s.3, N.1, s.4 N.4.

Medenî Kanunumuzun 559. maddesinde, ölüme bağlı tasarrufların iptali davasıyla ilgili olarak “*İptal davası açma hakkı, davacının tasarrufu, iptal sebebinin ve kendisinin hak sahibi olduğunu öğrendiği tarihten başlayarak bir yıl ve her halde vasiyetnamelerde açılma tarihinin, diğer tasarruflarda mirasın geçmesi tarihinin üzerinden, iyiniyetli davalılara karşı on yıl, iyiniyetli olmayan davalılara karşı yirmi yıl geçmekle düşer. -Hükümsüzlük, def’i yoluyla her zaman ileri sürülebilir.*” hükmü getirilmiştir.

Aynı konuyu düzenleyen önceki Medenî Kanun’un 501. maddesinde “*İptal davası müddeinin tasarrufa ve butlanın sebebine muttali olduğu günden itibaren bir sene ve her halde vasiyetnamenin açılması tarihinden itibaren beş sene geçmekle müruru zamana uğrar. Tasarrufun butlanı gerek kanuna muhalefet ve adabı umumiyeye mugayeretten gerek ademi ehliyetten neşet etsin; sui niyet sahibi olan müddeaaaleyhe karşı iptal davası, ancak otuz senenin geçmesiyle sakıt olur. -Butlan, def’i tarikiyle her zaman dermeyan olunabilir.*” denilmektedir.

Görüldüğü gibi önceki metin iki fıkradan oluşmakta ve birinci fıkra iki ayrı cümleyle ifade edilmektedir. Kaynak İsviçre Medenî Kanunu’nun 521. maddesi ise, önceki Medenî Kanunumuzun 501. maddesinin birinci fıkrasının iki cümlesini, iki ayrı fıkra şeklinde düzenlemiştir⁵⁵. Medenî Kanunumuz 1926 yılında İsviçre’den iktibas edilirken bile, kanun koyucunun kısaltma ve basitleştirme eğilimi gösterdiği, iki ayrı fıkrayı tek bir fıkra içerisinde, fakat iki ayrı cümleyle ifade ettiği görülmektedir. Yeni Medenî Kanun yapılırken ise, önceki metindeki iki ayrı cümle, yine kısaltma ve basitleştirme eğiliminin etkisi altında tek bir cümleyle ifade edilmeye çalışılmıştır. Bu tercih, madde metninin anlamını öncekine göre esaslı şekilde değiştirmiştir.

Medenî Kanun’un 559. maddesi, dilbilgisi kuralları ile kullanılan sözcüklerin seçimi ve noktalama işaretleri göz önünde tutularak incelendiğinde, şöyle bir tablo ortaya çıkmaktadır: “*İptal davası açma hakkı, davacının tasarrufu, iptal sebebinin ve kendisinin hak sahibi olduğunu öğrendiği tarihten başlayarak **bir yıl ve her halde** vasiyetnamelerde açılma tarihi-*

⁵⁵ İsviçre Medenî Kanunu’nun 521. maddesine göre, “1 İptal davası, davacının tasarrufu ve iptal sebebinin öğrenmesinden başlayarak bir yılın, her halükarda tasarrufun açıldığı günden başlayarak on yılın geçmesiyle zamanaşımına uğrar. 2 İptal davası, mirasbırakanın tasarrufa ehil olmadığı veya hukuka ya da ahlâka aykırılık hâllerinde kötüniyetli davalıya karşı her durumda otuz yılın geçmesiyle zamanaşımına uğrar. 3 Tasarrufun hükümsüzlüğü, def’i olarak her zaman ileri sürülebilir.”

nin, diğer tasarruflarda mirasın geçmesi tarihinin üzerinden, iyiniyetli davalılara karşı on yıl, iyiniyetli olmayan davalılara karşı yirmi yıl geçmekle düşer.” Hükümün, anlamının önceki metinde olduğu gibi ve fakat tek bir cümlede ifade edilmesi için, “İptal davası açma hakkı, iyiniyetli davalılara karşı, davacının tasarrufu, iptal sebebini ve kendisinin hak sahibi olduğunu öğrendiği tarihten başlayarak bir yıl ve her halde vasiyetnamelerde açılma tarihinin, diğer tasarruflarda mirasın geçmesi tarihinin üzerinden on yıl geçmekle, iyiniyetli olmayan davalılara karşı ise yirmi yıl geçmekle düşer.” denilmesi yeterli olacakken, bu ifade tarzı tercih edilmediğinden, madde farklı bir anlam kazanmıştır.

Kanun koyucu, miras sebebiyle istihkak davasındaki zamanaşımı süresini düzenleyen 639. maddede daha özenli hareket edip, “*Miras sebebiyle istihkak davası, davacının kendisinin mirasçı olduğunu ve iyiniyetli davalının terekeyi veya tereke malını elinde bulundurduğunu öğrendiği tarihten başlayarak bir yıl ve her halde mirasbırakanın ölümünün veya vasiyetnamenin açılmasının üzerinden on yıl geçmekle zamanaşımına uğrar. - İyiniyetli olmayanlara karşı zamanaşımı süresi yirmi yıldır.*” şeklinde bir ifadeyi tercih etmiştir. Hükümün önceki Medenî Kanun’daki 579. maddesi tek fıkra ve iki cümleden oluşurken, yeni düzenlemede -kaynak İsviçre Medenî Kanunu’nun 600. maddesindeki aslına uygun olarak- iki fıkra hâlini almıştır. Medenî Kanun’un 559. maddesi ile 639. maddesi karşılaştırıldığında, kanun koyucunun 559. maddedeki hüküm değişikliğini bilinçli bir şekilde gerçekleştirdiği sonucuna da varılabilir; zira 639. maddenin ifade şekli, kanun koyucunun isteseydi 559. maddeyi 639. maddedeği gibi ifade edebilme kabiliyetine sahip olduğunu göstermektedir.

2. Kanunun Doğuşu (Tarihçesi)

Kanunun yapımında kanun koyucunun kabul edilebilir iradesinin belirlenmesi istenildiğinde, kanunun tarihçesi araştırılmalıdır. Kanun koyucunun düşüncesi, öncelikle kanunun hazırlık çalışmalarından hareketle tespit edilebilir. Bu kapsamda, kanunun hazırlanması için görevlendirilmiş makamlar ile komisyonların ve kişilerin yazılı metinlerinde ortaya çıkan görüşleri, ön tasarılar, kanun teklif ve tasarıları, gerekçeler, görüşme tutanakları ile yasama organı içinde veya dışında o konuda yazılmış ve söylenmiş hususlar incelenmelidir⁵⁶.

⁵⁶ Arık, s.88; Birsen, s.60; Tekinay, s.60; Edis, s.194-195; İmre, s.169; Oğuzman/Barlas, s.71; Zevkliler/Acabey/Gökyayla, s.98; Özsunay, s.193; Narmanlıoğlu, s.109-110; Dural/Sarı, s.102; Akyol, s.235-236. Bazı milletvekillerinin meclis görüşmeleri sırasında dile getirdikleri ve

Yorumu gerçekleştiren kişi, kanunun metne dönüştürülmesi sırasındaki kanun koyucunun ruh hâlini olabildiğince yeniden bulmalı, ahlâki, sosyo-ekonomik, bilimsel ve teknik verileri kanukoyucunun yararlandığı şekilde ortaya koymalıdır⁵⁷.

Kanunun doğuşunun araştırılması, yorum için her zaman kesin bir sonuç vermemektedir. Fakat hazırlık çalışmaları ve tarihçeyle ilgili diğer unsurlar, kanun koyucunun kullandığı terimlere vermek istediği anlamın açık bir şekilde belirlenmesine yarayabilir⁵⁸.

Kanunun doğuşuyla ilgili olarak yapılan incelemede, önceden tasarlanan metinden farklı bir metnin kabul edilmiş olması veya belirli terimlerin kullanılmaktan sonradan vazgeçilmiş bulunması, anlamı belirleme bakımından yorumda yardımcı olur⁵⁹.

Bu kapsamda yapacağımız incelemede, öncelikle kanunun gerekçesine bakılmalıdır⁶⁰. Medenî Kanun'un 559. maddesinin gerekçesinde şu ifadeler yer almaktadır:

“Yürürlükteki Kanunun 501 inci maddesini karşılamaktadır.

Gerek yürürlükteki bu maddede gerek İsviçre Medenî Kanunu'nun bunu karşılayan 521 inci maddesinde iptal davaları için belirtilen süreler zaman aşımı süresi olarak öngörülmüştür. Bu sürenin niteliği tartışmalı olmakla birlikte, bunun zaman aşımı değil, bir hak düşürücü süre olduğu görüşü ağırlık kazanmaktadır. İsviçre Özel Hukuku ile ilgili şerhin yazarı Paul Piotet, Schweizerisches Privatrecht, Erbrecht IV/1, sh.276-277'de buradaki sürenin Federal Mahkeme kararlarına (BGE 86 II 340; 98 II 176) da dayanarak bir hak düşürücü süre olduğunu kabul etmektedir.

Burada düzenlenen davanın yenilik doğurucu bir hakkın kullanılması niteliği taşıdığı, bu davanın bir eda davası olmadığı göz önünde tutularak

fakat kabul edilmeyen hususlar, yorumda esas alınmaz; Meclisin kabul ettiği nihai metne üstünlük tanınmalıdır (Honsell, s.8, N.9).

⁵⁷ Edis, s.195; Narmanlioğlu, s.110. Düzenleme ne kadar yeniyse, kanunun tarihçesinin yorumda esas alınması o kadar önem kazanır (Honsell, s.8, N.9)

⁵⁸ Edis, s.195; Zevkiler/Acabey/Gökyayla, s.98; Narmanlioğlu, s.110.

⁵⁹ Edis, s.195.

⁶⁰ “Hiç şüphesiz madde gerekçeleri bağlayıcı değildirler. Ne var ki; duraksama hasil olduğu durumlarda, gerek uygulayıcıların ve gerekse doktrinin başvurduğu en önemli kaynağı oluşturmaktadırlar. Öyle ise, gerekçelerin açıklayıcı, aydınlatıcı, yol gösterici ve maddeye ilişkin bir yorumun yapılması bakımından gerekli bilgileri içeren metinler olduğunun da kabulü gerekmektedir. Bu özellikleri ile gerekçelerin bir tarafa bırakılması veya göz ardı edilmesi düşünülemez.” YİBK, 19.1.2007, 1/1 (Karşı oy yazısı) (Kazancı İçtihat Bilgi Bankası).

madde hak düşürücü süre olarak yeniden düzenlenmiş ve kaleme alınmıştır.

Maddede öngörülen bir, beş ve otuz yıllık süreler yerine, bir, on ve yirmi yıllık süreler kabul edilmiştir. Maddenin aslı olan İsviçre Medenî Kanunu'nun 521 inci maddesinde bu süreler bir, on ve otuz yıl olarak öngörülmüştür.

Bizde olağanüstü zamanaşımı ile mülkiyetin kazanılmasında zamanaşımı süresi yirmi yıl iken, İsviçre Medenî Kanunu'nun bunu karşılayan 662 nci maddesinde bu süre otuz yıl kabul edilmiştir. İsviçre Medenî Kanunu'nun 521 inci maddesinde otuz yıllık sürenin kabul edilmiş gerekçesi budur. Bu nedenle 713 üncü maddede olduğu gibi bu maddede de Kaynaktan ayrılmak suretiyle iki madde arasında paralellik sağlamak üzere otuz yıllık süre yirmi yıla indirilmiş, beş yıllık süre kaynak Kanuna paralel olarak on yıla çıkartılmıştır.”

Görüldüğü gibi, maddenin gerekçesinde, önceki Medenî Kanun'un 521. maddesindeki bir, beş ve otuz yıllık sürelerin, bir, on⁶¹ ve yirmi yıla çıkartıldığı açıklandıktan sonra, önceki metindeki beş yıllık sürenin niçin on yıla çıkartıldığı ve otuz yıllık sürenin niçin yirmi yıla indirildiği açıklanmıştır. Gerekçede, iyiniyetli olmayan davalıya karşı bir yıllık süre içerisinde dava açılması gerektiğine ilişkin kanun koyucunun bir iradesi (açıklaması) görülmemektedir. Maddenin gerekçesinde, bu konuda İsviçre Medenî Kanunu'nun 521. maddesinden ayrıldığı yönünde bir açıklama da yapılmamıştır.

4721 sayılı Medenî Kanun'un Türkiye Büyük Millet Meclisi'ndeki görüşmeleri sırasında (7.11.2001 tarihli 17. Birleşim'inde), bir milletvekilinin kürsüden yaptığı konuşmada “*Tasarı madde 559: Bu madde, yürürlükteki Medenî Kanun'un 501 inci maddesini karşılamaktadır. Getirilen düzenlemeyle, ölüme bağlı tasarrufların iptali için getirilen sürenin bir zamanaşımı değil, hak düşürücü süre olduğu öngörülmüş ve 1, 5, 30 yıllık süreler yerine, 1, 10 ve olağanüstü zamanaşımı ile mülkiyetin kazan-*

⁶¹ Önceki Medenî Kanun'un 501. maddesindeki beş yıllık sürenin on yıla çıkartılmasının daha isabetli olacağı; çünkü iptal davasıyla lehdarın zilyet bulunduğu malların iadesinin sağlanmadığı; iptal davasından sonra, bir eda davası niteliği taşıyan miras sebebiyle istihkak davasının açılmasına gerek bulunduğu; bu davada zamanaşımı süresinin on yıl olduğu; bu sebeple ilk beş yıl içerisinde istihkak davası açılabileceği hâlde, ikinci beş yıl içerisinde bu davanın açılmasının mümkün olamayacağı; zira iptal davası açmak için gereken süre geçtiğinden, miras sebebiyle istihkak davasında davacı olmak sıfatının da ortadan kalkacağı ileri sürülmekteydi (Eren, s.143-144).

dırılmasındaki 20 yıllık süreye paralel olarak, 20 yıllık süre kabul edilmiştir.” şeklinde bir beyanda bulunduğu; dönemin Adalet Bakanı’nın ise, “Yürürlükteki Kanun’un 501 maddesinde iptal davaları için belirtilen süreler zamanaşımı olarak düzenlenmiştir. Oysa, doktrin ve yargısal içtihatlarda bu sürelerin zamanaşımı değil hak düşürücü süre olduğu görüşü ağırlık kazanmıştır. O nedenle süreler, tasarının 559 uncu maddesinde hak düşürücü süre olarak düzenlenmiştir. Ayrıca, yürürlükteki metinde öngörülen kötü niyetli davalılara karşı otuz yıllık dava açılma süresi yirmi yıla indirilmiştir.” şeklinde, incelediğimiz 559. madde bakımından açıklama yaptığı görülmüştür. Meclis görüşmelerinde hükme ilişkin başka herhangi bir açıklama bulunmamakla birlikte, bir grup milletvekilinin “Görüşülmekte olan 723 sıra sayılı kanun tasarısının 559 ve 571 inci maddelerinin “Hak düşürücü süre” olan kenar başlıklarının “Hak düşürücü süreler” şeklinde değiştirilmesini arz ve teklif ederiz.” şeklinde bir değişiklik teklifi verdikleri ve kenar başlıklarının önerge doğrultusunda değiştirildiği tespit edilmiştir. Görüldüğü gibi, 559. maddenin metniyle önceki hükme göre önemli bir değişiklik yapıldığı, Meclisteki görüşmelerde dikkat çekmemiştir.

Kanunun metni ile tarihçesini birlikte değerlendirdiğimizde, iki olasılık akla gelebilir:

a) İyiniyetli olmayan davalıya karşı iptal davası açılabilmesi için bir yıllık kısa süre kanun koyucunun iradesine uygun değildir; zira ne hükmün gerekçesinde buna yönelik bir açıklama bulunmaktadır, ne de önceki Kanun’dan ve kaynak Kanun’dan bu konuda ayrılmayı gerektiren bir sebep bulunmaktadır. Bu durumda, metnin yazılış şekline (metnine) rağmen, hükmü önceki Kanun’daki ve kaynak metindeki gibi okumak ve uygulamak gerekir.

b) Kanun koyucunun tespit edilebilen iradesi önceki Kanun’dan ve kaynak Kanun’dan ayrılmak yönünde olmamasına rağmen, hükmün yazılış şekli (metni) herhangi bir şüpheye yer vermeyecek şekilde bir açıklık içerdiğinden, artık metni esas alarak uygulamak gerekir ve bu durumda iyiniyetli olmayan davalıya karşı bir yıllık ve yirmi yıllık hak düşürücü süreler içerisinde dava açılması gerekecektir.

3. Kanunun Sistematiği

Kanunun belirli bir sistemi bulunmakta ve bütünüyle bir uyum oluşturmaktadır. Başka bir ifadeyle, kanun birbiriyle ilgisi bulunmayan parça parça hükümlerden ibaret olmayıp, bir bütündür; çeşitli hükümler, bu

kayıtlı olmayan bir taşınmazı davasız ve aralıksız olarak yirmi yıl süreyle ve malik sıfatıyla zilyetliğinde bulunduran kişinin, o taşınmazın tamamı, bir parçası veya bir payı üzerindeki mülkiyet hakkının tapu kütüğüne tesciline karar verilmesini isteyebileceği; aynı koşullar altında, maliki tapu kütüğünden anlaşılamayan veya yirmi yıl önce ölmüş ya da hakkında gaiplik kararı verilmiş bir kimse adına kayıtlı bulunan taşınmazın tamamının veya bölünmesinde sakınca olmayan bir parçasının zilyedinin de, o taşınmazın tamamı, bir parçası veya bir payı üzerindeki mülkiyet hakkının tapu kütüğüne tesciline karar verilmesini isteyebileceği düzenlenmiştir. Bu itibarla, yirmi yıllık süreyi henüz doldurmadığı için olağanüstü kazandırıcı zamanaşımıyla bir taşınmazın mülkiyetini kazanamayan davalıya karşı, ölüme bağlı tasarrufun iptali davasında davacının bir yıllık süre içerisinde dava açması gerektiğini ileri sürmek isabetli değildir. Davacının, davalının henüz mülkiyet hakkını kazanamadığı yirmi yıllık süre içerisinde herhangi bir zamanda iptal davasını açabilmesi gerekir. Bir yıllık süre içerisinde iptal davası açılmadığı için davacının elinden dava hakkının alınması davalıya da bir fayda sağlamamaktadır; çünkü nasıl olsa davacı, yirmi yıllık süre içerisinde herhangi bir zamanda istihkak davası açarak davalının taşınmaz mülkiyetini zamanaşımıyla kazanmasını önleyebilecektir⁶⁴. Bu durumda, davacı iptal davasını da yirmi yıllık süre içerisinde istediği zaman açabilmelidir⁶⁵.

⁶⁴ Olağanüstü kazandırıcı zamanaşımıyla taşınmaz mülkiyetinin kazanılması, Medenî Kanun'un 713. maddesinin birinci fıkrasında öngörülen şartların gerçekleştiği anda meydana geldiğinden (TMK.m.713/V), kötüniyetli bile olsa, diğer şartların da bulunması hâlinde yirmi yıllık kazandırıcı zamanaşımını dolduran kişi taşınmaz mülkiyetini kazanmaktadır; bu durumda asıl malik artık mülkiyet hakkını kaybedeceğinden, istihkak davası açma hakkı da sona ermektedir.

⁶⁵ Medenî Kanun'un 1971 Tasarısında, ölüme bağlı tasarrufların iptali davasındaki süreler 501. maddesinde düzenlenmişti. Kötüniyetli davalıya karşı dava açma süresini düzenleyen hükme göre, "Geçersizlik davası... Ölüme bağlı tasarrufla kendisine kazanç sağlanan kimse kötüniyetli ise davacının ölüme bağlı tasarrufu ve geçersizlik sebebini öğrenmesinden başlayarak on yıl ve herhalde tasarrufun açılmasından başlayarak otuz yıl geçmekle, zamanaşımına uğrar." Söz konusu maddenin gerekçesine göre, "Kötüniyetin hiçbir zaman korunmaması gerektiğinden, kötüniyetli davalıya karşı davacıyı korumak esasında hareket etmek gerekir. Kötüniyetli kimseye karşı açılacak geçersizlik davasının, davacının tasarrufu ve geçersizlik sebebini öğrenmesi tarihinden başlayarak bir yıl sonra zamanaşımına uğramasının kabulü doğru olmadığı gibi bu süreyi mutlak olarak otuz yıl şeklinde kabul etmek de uygun değildir. Zira birinci durumda davalı korunmuş, ikinci durumda ise davacının eline, otuz yıl süre ile hukukî bir silah verilmiş olur. Mesela ölüme bağlı tasarrufla kendisine kazanç sağlanan kimse kötüniyetli ise ve geçersizlik davası açmaya hakkı olan taraf tasarrufu ve geçersizlik sebebini hemen öğrenmiş bulunuyorsa ona bu geçersizlik davasını otuz yıl içinde her an açabilme yetkisini tanımak suretiyle davalı durumda olacak kimse- nin böyle uzun bir süre içinde manevi tehdit ve baskı altında bulundurulmasına imkân vermek, hukuk ilkeleriyle bağdaşmaz. Bu sebeple, kötüniyet durumunda da bir ayırım yapılarak, davacının, tasarrufu öğrenme tarihinden başlayarak on yıl ve her hâlde tasarrufun açılmasından başla-

4. Kanunun Konuluş Nedeni (Amacı)

Kanun koyucu bir kuralı düzenlerken, belirli bir amaca ulaşmayı arzu eder. Sosyal gereksinimlere veya hukuk politikasının isteklerine uygun şekilde, belirli bir sorunu çözmek için ilgili kişi veya kişi topluluklarının karşılıklı menfaatlerini göz önünde tutarak, eğer çatışan menfaatler varsa bunlardan birini koruma amacını güder. Kanun koyucunun bir hukuk kuralını düzenlemekle izlediği amacın belirlenmesi işi, teleolojik yorum olarak adlandırılır. Hangi yorum yöntemi kabul edilirse edilsin, dayanak noktası olarak kanunun konuluş nedeni aradığından, bu ayrı bir yorum yöntemi türü olarak kabul edilmemelidir⁶⁶.

Kanun koyucunun bir kanunu çıkartmakla izlediği amaç, genellikle başlığundan (adından) anlaşılır. Bazı durumlarda hükümlerin sistematığı veya tarihçesi, kanunu çıkartmaya zorlayan toplumsal nedenler, onun konuluş nedenlerini bulmamızda bize yön gösterebilir⁶⁷.

Kanunun anlamının belirlenmesinde onun konuluş nedenine dayanırken, kanun koyucunun kabul edilebilir amacını gösteren emareleri dikkatli ve özenli bir şekilde göz önünde bulundurmak gerekir. Çok genel niyetler, konuluş amacını belirlemeye yeterli değildir. Kanun koyucunun izlediği sanılan veya kabul edilen amaçlara da mutlak bir değer verilmemelidir; çünkü kanun koyucunun izlediği amaçlar çelişebilir. Ayrıca kanun koyucunun izlediği amaç yerine, yorum yapan kişi kendi çözümünü onun yerine koymamalıdır. Hükümün konuluş amacından yararlanmada, sübjektif

arak otuz yıl geçmesiyle geçersizlik davasının zamanaşımına uğrayacağı esasının konulması daha uygun bulunarak 501 nci maddenin ikinci bendi ona göre kaleme alınmıştır. Şu hâlde; dava açma hakkına sahip olan kimse, tasarrufu ve geçersizlik sebebinin ancak ölüme bağlı tasarrufun açılmasından başlayarak 29 yıl sona öğrenmişse, onun dava hakkı otuz yılın tamamlanmasıyla düşecektir. Çünkü otuz yıl en son süredir.” Medenî Kanun’un 1984 Tasarısı’nın 483. maddesinde, mevcut Medenî Kanunumuzun 559. maddesindekiyle aynı metin bulunmakla birlikte, yukarıda görüldüğü gibi 1971 Tasarısında çok farklı bir metin öngörülmüştü. Fakat gerekçedeki kötünüyetin korunmaması gerektiğine ilişkin ifadeler, yeni metin bakımından yirmi yıllık süre içerisinde her zaman iptal davası açılabileceği yönünde göz önünde bulundurulabilir.

⁶⁶ **Arık**, s.87-88; **Edis**, s.196; **Tekinay**, s.61; **İmre**, s.168; **Zevkliler/Acabey/Gökyayla**, s.98; **Akipek/Akıntürk/Ateş Karaman**, s.124; **Narmanlıoğlu**, s.108; **Honsell**, s.9, N.10. *“Türk Medenî Kanunu’nun 1. maddesi uyarınca; yasanın sözünden çıkan anlam, özünden çıkan anlamla bağdaşmıyorsa kabul edilemez. Yasa hükmünün özünün araştırılması ise onun amacının belirlenmesini zorunlu kılar. Bu itibarla, yorum yapılırken doğru sonuca ulaşılabilmesi için iş yasası kuralının amacının (ratio legis) araştırılması gerekir.”* HGK, 1.12.2004, 9-643/642 (Kazancı İçtihat Bilgi Bankası).

⁶⁷ **Edis**, s.196.

düşüncelerin kanun koyucuya izafe edilebilmesi sakıncası bulunmaktadır⁶⁸.

Medenî Kanun'un 559. maddesinin konuluş amacı, hükmün gerekçesinde de belirtildiği gibi, yeni ve farklı bir düzenleme yapmak değil, sürelerin hak düşürücü olduğunu vurgulamak; maddede öngörülen bir, beş ve otuz yıllık süreler yerine, bir, on ve yirmi yıllık süreleri getirmek; kaynak İsviçre Medenî Kanunu'ndan farklı olarak, otuz yıllık süre yerine, olağanüstü zamanaşımıyla mülkiyetin kazanılması konusunu düzenleyen Medenî Kanun'un 713. maddesindeki yirmi yıllık süreyi 559. maddeye dâhil etmektir. Dolayısıyla, kanun koyucunun, iyiniyetli olmayan davalılara karşı, davacının tasarrufu, iptal sebebini ve kendisinin hak sahibi olduğunu öğrendiği tarihten başlayarak bir yıl ve her hâlde vasiyetnamelerde açılma tarihinin, diğer tasarruflarda mirasın geçmesi tarihinin üzerinden yirmi yıl geçmeden dava açması gerektiği şeklinde bir düzenleme yapma amacı bulunmamaktadır. Hükmün bu şekilde değiştirilmesi Medenî Kanun'un 713. maddesiyle de uyuşmayacağı gibi, kanun koyucuyu böyle bir değişiklik yapmaya sevkedecek bir gereklilik de bulunmamaktadır.

Bununla birlikte, 559. maddenin sözü ile özü arasındaki farklılığın tespit edilerek, ne şekilde uygulanması gerekeceğine ilişkin olarak yapılacak yorum faaliyeti sonucunda, hükmün anlamının farklı şekillerde belirleneceği de ifade edilmelidir. Eğer kanunun ruhunun araştırılmasıyla tespit edilecek anlam sözel yorumla varılan anlama eşit olursa, açıklayıcı bir yorum; lâfzî yorumdan farklı olursa, değiştirici bir yorum; lafza göre farklı sonuç hükmün anlamını genişletirse, genişletici bir yorum; hükmün anlamını daraltırsa, daraltıcı bir yorum yapılmış olur⁶⁹. Kanaatimizce, Medenî Kanun'un 559. maddesinde, kanunun ruhunun araştırılmasıyla tespit edilecek anlam lâfzî yorumdan farklı olduğundan, değiştirici bir yorum faaliyeti söz konusu olmaktadır.

V. KANUNDA BOŞLUK OLUP OLMADIĞI

Kanunun sözünden çıkan anlam ile özünden çıkan anlam bağdaşmıyorsa (kanunun ruhuyla bağdaşmayan bir sözel anlam kabul edilmeyeceğinden), ortada bir kanun boşluğunun bulunduğundan söz edilir ve bu boşluk, kanunun ruhuna uygun bir çözümle doldurulur. Başka bir ifadeyle, kanunun sözünün anlamı ile yorum sonucu varılan anlamı birbirinden

⁶⁸ Edis, s.196.

⁶⁹ Arık, s.93-94; Edis, s.196; İmre, s.170-171; Oğuzman/Barlas, s.68; Özsunay, s.190; Dural/Sarı, s.99-100; Akyol, s.244-247.

farklı ise, kanunda bir boşluk olduğu kabul edilir ve bu boşluk, yorumla varılan sonuca göre (yani hükmün özü itibariyle anlamına göre) doldurulur⁷⁰. Burada özellikle, örtülü boşluk kavramı incelenmelidir.

Kanunda somut olayda çözümlenmesi gereken soruna ilişkin bir hüküm bulunmasına rağmen bu hükmün lafzı ile ruhunun bağdaştırılması mümkün değilse veya mevcut hükmün aynı değerde başka bir hükümle çatıştığı durumlarda ya da bir hükmün lafzı ile ruhu birlikte dikkate alınarak tespit edilen anlamda uygulanmasının dürüstlük kuralıyla bağdaşmadığı ve bir hakkın kötüye kullanılması sayılacağı durumlarda yine de kanunda uygulanabilir bir hüküm bulunmadığı sonucuna varılır; bu hâllerde, örtülü (gizli) kanun boşluğundan söz edilir⁷¹.

Kanaatimizce, Medenî Kanun'un 559. maddesi bakımından örtülü bir boşluğun bulunduğundan söz edilebilir: Hükümün sözel anlamı çok açık olmasına rağmen, bu sözel anlam kanunun ruhuna (özüne) uygun düşmemektedir. Kanun koyucunun maddede böyle bir değişiklik yapma iradesinin bulunduğu tespit edilemediğinden, kanun koyucunun gerekli özene göstermemesi yüzünden hükmün mevcut hâlinin kanun koyucunun istemediği bir sonuca sebep olduğu kabul edilmelidir. Şüphesiz bu örtülü boşluğun hâkim tarafından doldurulması gerekmele birlikte, hükmün kanun koyucu tarafından bir an önce değiştirilerek eski hâline geri getirilmesi gerekmektedir. Çünkü hükmü uygulayacak olan hâkimlerin yukarıda yaptığımız değerlendirmeleri yapabilmeleri her zaman mümkün olamayabileceğinden, maddenin metnine bakarak davacının iyiniyetli olmayan davalılara karşı dava hakkını bir yıllık süreyle sınırlandırabilmeleri mümkündür. İçtihatlar yoluyla bu uygulamayı yerleştirmeye çalışmak

⁷⁰ Tekinay, s.63; Oğuzman/Barlas, s.67-68; Dural/Sarı, s.98-99.

⁷¹ İmre, s.176; Tekinay, s.64; Oğuzman/Barlas, s.97-98; Zevkliler/Acabey/Gökyayla, s.110; Kırcı, Çiğdem: Örtülü (Gizli) Boşluk ve Bu Boşluğun Doldurulması Yöntemi Olarak Amaca Uygun Sınırlama, AÜHFD 2001/1, s.96. Burada gerçek olmayan boşluktan da söz edilebilmesi mümkündür. Gerçek olmayan boşlukta da, örtülü boşlukta olduğu gibi bir hüküm bulunmaktadır. Fakat bu hüküm olaya sadece sözü itibariyle uymaktadır; kanunun koyduğu bu hüküm olaya uygulanacak olursa, kanunun amacına aykırı ve kabulü imkânsız bir sonuçla karşılaşılacaktır. Bu tür boşluk kanun koyucunun bir hatasından kaynaklanmaktadır. Bu gibi hâllerde hükmü düzeltmek kanun koyucunun işi olup, hâkim tarafından hukuk yaratılarak boşluk doldurulamaz; zira ortada bir kanun hükmü vardır. Hâkim ancak, Medenî Kanun'un 2. maddesinin ikinci fıkrasına göre normun kötüye kullanılmasına dayanarak hükmü uygulamaktan kaçınabilir (Köprülü, s.105; Dural/Sarı, s.111-112; Kırcı, s.95-96). Kanaatimizce, Medenî Kanun'un 559. maddesinde iyiniyetli olmayan davalılara karşı ölüme bağlı tasarrufun iptali davası açılma süresine ilişkin olarak gerçek olmayan bir boşluğun bulunduğu kabul edilse bile, hâkim tarafından bu hükmün Medenî Kanun'un 2. maddesinin ikinci fıkrasına göre uygulanmayıp, önceki Medenî Kanun'un 501. maddesinde olduğu gibi uygulanmasıyla boşluğun doldurulması mümkündür.

yerine, madde metninin kanun koyucu tarafından düzeltilmesi en isabetli çözümdür.

SONUÇ

Yukarıda yaptığımız değerlendirmeler doğrultusunda, kanun koyucunun Medenî Kanun'un 559. maddesinin birinci fıkrasını değiştirmek amacının bulunmadığı tespit edildiğinden, maddenin ifade edilmiş şekli (sözünden) hareket edilerek, iyiniyetli olmayan davalılara karşı, davacının tasarrufu, iptal sebebini ve kendisinin hak sahibi olduğunu öğrendiği tarihten başlayarak bir yıl ve her hâlde vasiyetnamelerde açılma tarihinin, diğer tasarruflarda mirasın geçmesi tarihinin üzerinden yirmi yıl geçmeden dava açması gerektiği kabul edilemez. Hüküm, önceki Medenî Kanun'un 501. maddesinde ve kaynak İsviçre Medenî Kanunu'nun 521. maddesinde ifade edildiği gibi, iptal davasının, iyiniyetli olmayan davalılara karşı yirmi yıl içerisinde açılması gerektiği şeklinde uygulanmalıdır⁷². Kanun metninin açık anlamının uygulanması durumunda, metnin gerçek anlamına uygun olmayan bir sonuca ulaşıyorsa, hâkim metnin açık anlamını değil, onun ruhunda yer alan gerçek anlamını bularak uygulamalıdır⁷³.

Kanunun özüne rağmen, sadece sözünü dikkate alarak uygulamak doğru değildir; çünkü bu durumda, kanunun sözü ve özüyle birlikte uygulanacağı yönündeki Medenî Kanun'un 1. maddesi ihlal edilmektedir. Kanaatimizce, Medenî Kanun'un 559. maddesinde bir değişiklik yapılarak, önceki Medenî Kanunumuza ve kaynak İsviçre Medenî Kanunu'na uygun bir hâlde getirilmelidir. Böyle bir değişiklik yapıncaya kadar, mad-

⁷² Açık bir kanun metni karşısında, ortada gerçek, açık veya tam bir kanun boşluğu bulunduğundan veya takdir yetkisinin varlığından söz edilemez. Fakat bu hükmün ihmâl edilmesi, bu şekilde fiilen bertaraf edilmesi mümkündür. Örneğin, önceki Medenî Kanunumuzun 730. maddesinin birinci fıkrasında "*Zata mahsus olmayan intifa hakkı bir başkasına ferağ edilebilir.*" hükmü yer almaktaydı. Oysa kişiye bağlı olmayan intifa hakkının kendisi değil, sadece kullanılması devredilebilir; zira intifa hakkı, kişiye bağlı bir aynı hak olduğundan, bu hakkın başkasına devri mümkün değildir. Medenî Kanunumuz çevrilirken "*kullanılması*" kelimesi, yanlışlıkla bu hakkın devri mümkünmüş gibi ifade edilmiştir. Bu kural istisnasız uygulandığı takdirde hâkim, kanun koyucunun yaptığı açık hata sonucu bu kurumun niteliğiyle bağdaşmayan hatalı ve isabetsiz bir çözüme gidecektir. Fakat hâkimin, kaynak kanundaki hükmü göz önünde bulundurarak karar vermesi gerekir. Çünkü hâkim, kanunu veya onun bir maddesini, hukukî düzenin bütünlüğü içerisinde yorumlamalıdır. Aksine bir davranış, Medenî Hukukun temel düzenini esaslı şekilde ihlal eder (**Köprülü**, s.101-102; **Akyol**, s.200). Bir İçtihadî Birleştirme Kararında da, resmî vasiyetnamenin ikinci ve istisnai şeklini düzenleyen önceki Medenî Kanun'un 482. maddesi metni, İsviçre Medenî Kanunu'nun aynı konuyu düzenleyen maddesinden farklı olmasına rağmen, İsviçre Medenî Kanunu'ndaki hükme göre yorumlanmıştır (YİBK., 26.3.1962, 1958/23, 1962/3 - Kazancı İçtihat Bilgi Bankası).

⁷³ **Köprülü**, s.102.

denin metnine rağmen özüne uygun şekilde uygulanması isabetli olacaktır.

Çalışmamızda ulaştığımız sonuçların, benzer olaylarda da aynen uygulanabilmesi mümkündür. Özellikle son dönemlerde birçok kanun değiştirilmekte(yenilenmekte)dir. Bu kanunların önceki metinleri ile yeni şekilleri arasında farklılık bulunması hâlinde, böyle bir değişikliği kanun koyucunun istemediğinin (hükümün farkında olunmaksızın değiştirildiğinin) tespit edilmesi durumunda, yeni maddenin metnine rağmen hükümün eskisi gibi uygulanabileceği kabul edilmelidir.

KAYNAKÇA

Akıpek, Jale / Akıntürk, Turgut / Ateş Karaman, Derya: Başlangıç Hükümleri Kişiler Hukuku, 7.Bası, İstanbul 2009.

Akyol, Şener: Medenî Hukuka Giriş, 2.Bası, İstanbul 2006.

Antalya, Gökhan: Miras Hukuku, İstanbul 2009.

Arbek, Ömer: Miras Hukukunda Ölüme Bağlı İşlemlerde İrade Serbestisi Sınırları ve Müeyyidesi, Ankara 2007.

Arık, Kemal Fikret: Türk Medenî Hukuku I Genel Prensipler, Ankara 1963.

Aybay, Aydın: Miras Hukuku Dersleri, 4.Bası, İstanbul 2003.

Ayiter, Nûşin / Kılıçoğlu, Ahmet M.: Miras Hukuku, Ankara 1989.

Berki, Şakir: Miras Davalarında Mürurzaman ve Defi, AÜHFD 1968/1-2, s.117-135.

Berki, Şakir: Miras Hukuku, Ankara 1975 (Kısaltma: Miras Hukuku).

Birsen, Kemaleddin: Medenî Hukuk Dersleri, İstanbul 1963.

Doğan, İzzet: Türk Medenî Kanununda Zamanaşımı Süreleri, Hak Düşürücü Süreler, Hak Ehliyeti Süreleri, İstanbul 2007.

Dural, Mustafa / Öz, Turgut: Miras Hukuku, 4.Bası, İstanbul 2009.

Dural, Mustafa: Miras Sözleşmeleri, İstanbul 1980.

Dural, Mustafa / Sarı, Suat: Temel Kavramlar ve Medenî Kanunun Başlangıç Hükümleri, 4.Bası, İstanbul 2009.

Edis, Seyfullah: Medenî Hukuka Giriş ve Başlangıç Hükümleri, 6.Bası, Ankara 1997.

Eren, Fikret: Türk Medenî Hukukunda Ölümüne Bağlı Tasarrufların İptali Davası, Ankara 1966.

Gençcan, Ömer Uğur: Miras Hukuku, Ankara 2008.

Gönensay, A. Samim: Miras Hukuku, İstanbul 1938.

Gönensay, Samim / Birsen, Kemalettin: Miras Hukuku, 2.Bası, İstanbul 1963.

Güvenç, Fikret: Ölümüne Bağlı Tasarrufların İptal ve Tenkisi Davalarında Süreler, İBD 1975/3-4, s.267 vd.

Hatemi, Hüseyin: Miras Hukuku, 4. Bası, İstanbul 2004.

Honsell, Heinrich: Basler Kommentar zum Schweizerischen Zivilgesetzbuch I, 2.Auflage, Basel 2002.

İmre, Zahit / Erman, Hasan: Miras Hukuku, 7.Bası, İstanbul 2010.

İmre, Zahit: Medenî Hukuka Giriş, 3.Bası, İstanbul 1980.

İnan, Ali Naim / Ertaş, Şeref / Ablaş, Hakan: Miras Hukuku, 6.Bası, Ankara 2006.

İşgüzar, Hasan: Yeni Türk Medenî Kanunu'na Göre Miras Hukuku Hükümlerindeki Değişiklikler ve Yenilikler, Ankara 2003.

Kılıçoğlu, Ahmet M.: Miras Hukuku, 3.Bası, Ankara 2009.

Kırca, Çiğdem: Örtülü (Gizli) Boşluk ve Bu Boşluğun Doldurulması Yöntemi Olarak Amaca Uygun Sınırlama, AÜHFD 2001/1, s.91-119.

Kocayusufpaşaoğlu, Necip: Miras Hukuku, 3.Bası, İstanbul 1987.

Köprülü, Bülent: Medenî Hukuk Genel Prensipler Kişiler Hukuku, 2.Bası, İstanbul 1984.

Köprülü, Bülent: Miras Hukuku Dersleri, 2.Bası, İstanbul 1985 (Kısaltma: Miras Hukuku).

Narmanlıoğlu, Ünal: Kanunun Anlam Bakımından Uygulanması, Prof.Dr.Turan Tûfan YÜCE'ye Armağan, İzmir 2001, s.93-118.

Oğuzman, Kemal / Barlas, Nami: Medenî Hukuk, Giriş Kaynaklar Temel Kavramlar, 16.Bası, İstanbul 2010.

Oğuzman, M.Kemal: Miras Hukuku, 6.Bası, İstanbul 1995.

Özsunay, Ergun: Medenî Hukuka Giriş, 5.Bası, İstanbul 1986.

Öztan, Bilge: Miras Hukuku, 4.Bası, Ankara 2010.

Öztrak, İlhan: Miras Hukuku, Ankara 1968.

Şener, Esat: Miras Hukukunda Bir Kısım Süreler, YD 1989/1-4, s.704-721.

Şener, Esat: Eski ve Yeni Miras Hukuku, Ankara 1981 (Kısaltma: Miras Hukuku).

Tekinay, Selahattin Sulhi: Medenî Hukukun Genel Esasları ve Gerçek Kişiler Hukuku, 6.Bası, İstanbul 1992.

Tuor, Peter: Berner Kommentar, Das Erbrecht, 1.Abteilung Die Erben, Bern 1952.

Tuor, Peter / Schnyder, Bernhard: Das Schweizerisches Zivilgesetzbuch, 9.Auflage, Zürich 1979.

Turan, Gamze: Ölüme Bağlı Tasarrufların Hükümsüzlüğü, Ankara 2009.

Zevkliler, Aydın / Acabey, M.Beşir / Gökyayla, K.Emre: Medenî Hukuk, 6.Bası, Ankara 1999.